REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare.— Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Dumineca 27).

„GAZETA" iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de *Dumineca* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Dumineca* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 coróne.— Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și insorțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 148.—Anul LXV. Brașov, Dumineca 7 (20) Iulie. 1902.

Invoiala dualistă.

In timpul din urmă mergea rĕu cu invoiala economică din Ungaria și Austria, care învoială, pe temeiul legei dualiste se numesce la noi de obște „pact."

Se credea, că acest pact, care, tot după acea lege, are sĕ se reînnoéscă din ḑece în ḑece anĭ, acum după-ce aprópe cincĭ anĭ de ḑile a a fost trăgănat cu mĕsurĭ provisorice din an în an, nu va mai puté fi de loc reînoit din causa marilor neînțelegerĭ între guvernele dualiste.

Nu de mult s'au întrerupt negocierile dintre Coloman Szell și ministru-președinte austriac Dr. Koerber. Cel din urmă s'a fost plâns cu aspre cuvinte în contra colegului sĕu ungur, declarând în parlamentul din Viena, că nu póte merge mai departe nicĭ un pas, căcĭ prea mult se pretinde din partea ungară. Mai bine nicĭ un pact, decât ca Austria sĕ ia asupră-șĭ din nou nisce sarcinĭ ne mai suportabile.

Așa a vorbit primul ministru austriac, ér camera, dietele, camerele comerciale și tóte reuniunile și corporațiunile industriale din Austria îl aplaudară și îi dĕdură în glas. Ungurii nu erau obicĭnuițĭ până acum c'un limbagiu și cu o resistență atât de seriósă din partea țĕrilor austriace. Până acuma ei totdéuna au reușit a-se înțelege cu guvernul din Viena și cum era învoiéla așa și rĕmânea. Parlamentul o sancționa cu votul sĕu.

De rêndul acesta însĕ se întórse foia, și trebue sĕ constatăm, că aḑĭ în adevĕr opiniunea publică în Austria e hotărîtă a nu mai face concesiunĭ, pe cuvênt, că trebue sĕ se aducă necurmat jertfe dualismului, și ḑice: n'o sĕ ne prăpădim noi din causa dualismului, care ne-a costat deja așa de mult, mai bine prăpădéscă-se el.

Firesce, că acéstă stare de lucrurĭ le-a venit fórte bine tuturor celor, carĭ doresc mai mult, póte, decât stăruesc de a-se rupe economicesce de Austria și de a ridica vamă la graniță. Aceștia sunt în primul rênd kosuthiștii. Dér cum am ḑis, fac mai mult sgomot, pentru-ca sĕ arate, că nu le e témă de-o ruptură, decât țintesc serios a zădărnici pactul de față cu Austria. Ungariei îi mai trebue încă timp până sĕ fie pregătită pentru un ast-fel de pas, care, făcut acuma, ar avé urmărĭ marĭ și grave pentru economia și finanțele ei.

Strigă și amenință cei de dincóce de rîul Laitha, care desparte statele dualiste, dér scie orĭ-ce om cu pricepere, că nu pré se îmbulzesc a-șĭ dovedi curagiul.

In asemenĭ împrejurărĭ nu póte sĕ surprindă pe nimenĭ, că în cele din urmă, la intervenirea chiar a Majestății Sale, într'un consiliu de corónă s'au reînceput negocierile, că se continuă și se vor continua la Ischl.

Amicii pactului sunt érășĭ plinĭ de speranță, că el va fi încheiat. Se ḑice chiar, că deja ar fi fost delăturate până acum cele mai marĭ piedecĭ și că în August s'aștéptă, ca înoiala sĕ fie făcută, așa că Majestatea Sa sĕ pótă pleca liniștit la manevrele marĭ de tómnă ale armatei.

Probabil decĭ, că sĕ vor învoi cum se vor învoi. Póte că Austriacii totușĭ sĕ fie și de astă-dată cei mai îngăduitorĭ, póte că se vor îndemna a renunța la pretensiunĭ, cum este aceea, ca cercetarea veterinară al vitelor, ce se vênd dintr'un stat a monarchiei în altul, sĕ se facă la graniță prin medicĭ veteriuarĭ ai *ambelor* state. Póte că se vor învoi și cu privire la vama pe articolele industriale și cu privire la tariful vamal. Așa óla crĕpată a dualismului mai póte fi lipită pe un timp óre-care cu prună uscată, dér pentru viitor sunt puține prospecte, că acest pact dualist va mai puté dăinuĭ.

Pregătirile, ce le fac Ungurii pentru viitórea despărțire economică de Austria sunt mai serióse, decât amenințările lor de aḑĭ. Aicĭ ne vin în minte vorbele ințelepte ale lui Mocsary, care într'o carte publicată de curênd a ḑis, că tóte nisuințele unguresci spre independență nu vor puté duce la nimic, décă Maghiarii nu vor stărui a se împăca mai întâiu cu popórele conlocuitóre nemaghiare, lăpĕdându-se de ideia scrîntită a maghiarisării cu forța, care póte trăi numai cu dualismul și sub el.

Și totușĭ Maghiarii nicĭ-odată n'au stăruit mai turbat pentru maghiarisare, ca aḑĭ.

Ce sĕ le facĭ? Vorba Românului: „Dumneḑeu nu bate cu bâta".

Revista politică.

O scire fórte însemnată din Viena. Cică miniștri președințĭ *Koerber* și *Szell* s'ar fi ințeles între sine, e gata *pactul*, și ceea-ce mai restéză sunt numai formalitățĭ. De când a intervenit coróna, care a esprimat nestrămutata-i hotărîre de a-se menține comisiunea vamală între Ungaria și Austria, sórtea pactului era așa ḑicênd decisă. Guvernele din Viena și Budapesta au fost silite sĕ reia firul tratărilor și sĕptĕmâna acésta trei ḑile de-arêndul referenții ministeriilor de resort au desbătut asupra diferitelor cestiunĭ. Resultatul desbaterilor este, că s'a aflat basa pentru înțelegere, așa încât se aștéptă ca propunerile privitóre la pact sĕ fie primite de ambele guverne. Se ḑice, că guvernul unguresc ar fi suferit înfrângerĭ față de guvernul austriac și Szell ar fi fost silit sĕ cedeze aprópe tuturor pretensiunilor austriace.

*

Alaltăerĭ după amíaḑĭ Regele *Victor Emanuel* a plecat din *Rusia* spre casă. El șĭ-a luat ḑiua bună mai întâiu dela marii ducĭ, conversând mai ales cu Țareviciul și cu ambasadorul Italiei, în vreme ce Țarul Nicolae conversa cu Prinetti, ministrul de esterne al Italiei. La despărțire Țarul și Regele s'au îmbrățișat și s'au sărutat. Salutările au continuat între Suveranĭ și după-ce trenul s'a pus în mișcare.

Visitei regelui Italiei în Rusia i-se dă o mare importanță politică. S'ar fi vorbit în Petersburg despre însemnate cestiunĭ politice internaționale, asupra cărora Italia a voit sĕ se orienteze și se afle părerile Rusiei. Intre altele s'ar fi vorbit despre cestiunea balcanică, luându-se în principiu hotărîrea, ca décă în Macedonia ar isbucni o revoluție, Italia sĕ ocupe câte-va porturĭ albaneze. Se mai vorbesce, că cei doi miniștri de esterne, *Lambsdorff* (rus) și *Prinetti* (italian), s'au înțeles asupra convenției comerciale ruso-italiane.

*

Bandele bulgare din *Macedonia* sunt neastîmpĕrate. Câte-va ḑile mai înainte ḑiarele au publicat scirea, că un locotenent bulgar *Ivancoff* a pĕtruns în Macedonia și a dat dela Strumița un manifest, proclamându-se comandant al armatei revoluționare pentru trei districte. In același timp organul revoluționarilor bulgarĭ, „*Reformi*" din Sofia, a vestit, că trei mii de ómenĭ înarmațĭ, ascunșĭ prin munțĭ, aștéptă semnalul, ca sĕ se pună în mișcare și se facă revoluția. Turcia, la rêndul ei, încă nu stă cu mânile în sîn. Ea a grămădit trupe numeróse la granița dinspre Bulgaria și în Macedonia.

Guvernul din Sofia, ca sĕ aibă cu ce sĕ desvinovăți că n'ar sta în legătură cu revoluționarii bulgarĭ, a chemat la sine pe căpeteniile comitetului bulgaro-macedonean, și i-a declarat, că-l desființéză, décă nu se va astîmpĕra și décă va provoca revoluțiunea în Macedonia.

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Despărțire.

Mi-ațĭ dat sĕ béu otravă...
și-am bĕut!
V'am asvîrlit rîḑênd apoi paharul,
Ér de mirosul ce-a lăsat amarul
Voi v'ațĭ retras cu spaimă...
și-ațĭ tăcut.

Mi-ațĭ aruncat apoi cu pietre'n drum
Din cușca vóstră de 'ntuneric plină...
Eu mi-am cântat cântarea mea senină
Și v'am ertat de-atuncĭ...,
vĕ ert și-acum!

Copilul sórelui fusesem eu,
De-apururĭ voi v'ațĭ înfrățit cu norii,
Și-acum când vor sĕ dórmă muritorii
Venițĭ și voi..., uitațĭ de Dumneḑeu,

Venițĭ!... Deschise-s porțile vieții...
Și's trist, că mĕ despart acum de voi,
Vĕ las stropițĭ pe față de noroi,
Er eu mĕ duc spre zarea dimineții!

——

Puterea rugăciunii.

...Și când apucă sĕ sufle 'n luminare, întunerecul îl surprinse și-șĭ simțĭ sufletul încercat de o témă ne'nțelésă. Incet, fără sĕ-șĭ dea sémă, făcŭ vre-o câțĭ-va pașĭ, și când se lovi cu genunchii de marginea patului, tresărĭ ca de spaimă și mâna dréptă i-se ridică pentru a-șĭ face cruce. Recéla degetelor lipite de fruntea lui fierbinte îl trezi și rĕmase așa cu mâna la cap, privind în golul întunecat al odăii.

Stropii de plóie băteau sfioșĭ în ferestrele închise ca nisce drumețĭ rĕtăcițĭ, carĭ ar dori sĕ céră adăpost, din când în când uruitul vre-une trăsurĭ crescea și se pierdea, repetându-șĭ echoul în golul întristat al sufletului...

Florian ședea tot cu mâna la cap și simția cum în adêncul sufletului, într'un colț uitat, se ridică nisce negurĭ și în locul rĕmas liber résare și se înaltă o flóre primă-verătică, pe când pe buzele lui se lupta un început de rugăciune.

Rugăciune!... un zimbet ciudat îi trecŭ pe față și cu o ridicătură silnică din umerĭ, negurile se năpustiră éră peste flórea de-abia rĕsărită și Florian se aruncă în pat, îngropându-șĭ capul în perne...

Prin întunerecul liniștit, cu brațele încrucișate pe piept se plimba pustiul de colo până colo. Florian îi simția recéla pașilor cum îi apasă pe inimă. Ar fi chemat pe cine-va, dér n'avea pe cine sĕ cheme și singur nu'l putea alunga, n'avea curagiu sĕ-l alunge...

Și cum stetea așa nemișcat, i-se pĕrŭ c'aude un sgomot, care s'apropie. Tresări din tot trupul și se întórse, rĕḑimêndu-șĭ capul de mâna dréptă. Ochii lui deschișĭ marĭ cutreerară fricoșĭ largul odăii și apoi rĕmaseră nemișcațĭ..., înpietrițĭ.

Nu se aude decât bătaia molatică a stropilor de plóie...

Gândurile 'i alergau fără țintă prin întinsul luminii, isbindu-se dela cer la pĕmênt și dela pĕmênt la cer ca echoul unui cântec de desnădejde. Din tótă ființa lui nu mai putea sĕ 'nțelégă, decât un dor, un dor isvorît dintr'un isvor necunoscut al sufletului, dor care-l chinuia și care crescea cu fie-care clipă, i-se părea, că cine-va îi șoptesce mereu la urechie: închină-te!... închină-te!

Cu ochii pe jumĕtate închișĭ, obosițĭ de adierea somnului, i-se pĕrŭ la un moment c'a luat o înfățișare aeriformă, care se destrăma clipă cu clipă și pĕrțĭ-pĕrțĭ din el piereau ca duse de vênt. Inmărmurit de puternica spaimă a morții, ochii i-se deschise de-odată și duse trei degete la frunte și era gata se 'ncépă rugăciunea. Dér mâna lui nu se mai cobori dela cap și cuvintele: „Tatăl nostru" îĭ încremeniră pe buze. Se învîrti odată în așternut ca și când ar fi vrut sĕ se asigure, că-i întreg, și-apoi îĭ trase nervos plapoma peste cap și...

...Plóia cădea mĕruntă pe acoperișul de tinichea al mansardei, flueratul unui vardist de nópte dădea viéță strădilor pustii, ér turnul unei bisericĭ din apropiere bătŭ de două-spre-ḑece orĭ, împrăsciind liniște pe unde putea sĕ-i ajungă glasul.

* * *

Maghiarisarea numelor proprii în justiție.

Sunt bine cunoscute uneltirile șoviniste, mai ales din partea Maghiarilor ardelenĭ, ce țintesc la maghiarisarea numelor Românilor și Sașilor. Inainte cu vre-o 6—7 anĭ apăruse în Ardeal și o broșură ungurêscă, care da instrucțiunĭ în ce mod se pot maghiarisa mai ușor *numele de botez* ale cetățenilor nemaghiarĭ.

De atuncĭ s'au urcat și mai sus pe scara maghiarisării cu sila și adĭ cer și practică chiar maghiarisarea *numelor nóstre proprii*.

Cu privire la acésta d-l *Iustin Pop* publică în „Libertatea“ dela Orăștie un articol, în care, după ce arată cum ar trebui sĕ fie justiția mai ales într'un stat poliglot, scrie următórele:

„Care e justiția Ungariei, o scim noi bine; eu de astă-dată voiŭ a releva numai o nouă manifestare în justiția maghiară, care în același timp constitue un serios și acut gravamen al nostru al Românilor. E vorba de *maghiarisarea numelor nóstre proprii în justiție*, unde acum, fie în procedurile contradictorii, procesele de felurĭ deosebite, fie în procedurile necontradictorii, spre ex. petractarea rĕmaselor, cartea funduară, — *numele propriu al partidelor, martorilor, experților etc. sĕ strigă în mod maghiarisat!* Nu numai, ci sĕ scriu în protocóle, sentințe și alte acte judecătorescĭ, în traducere maghiară, spre ex. în loc de *Petru Suciu — Szöcs Péter* și în loc de *Maria Grecu — Görög Mariska*!

Și ce e mai mult, nu e acesta numai un obiceiŭ început proprio motu de unii slujbașĭ volnicĭ, ci precum aflăm, ***presidentul tablei reg. din Clușiŭ a dat chiar ordin oficios*** — de natură confidentă — ***pentru maghiarisarea numelor în justiție!***

Unii perverșĭ justițiarĭ maghiarĭ nu vrêu sĕ-șĭ dea sêma de nedreptatea strigătóre la cer și de urmările triste ale nebunei lor acțiunĭ de maghiarisare, ci lipsițĭ și de cel mai mic simț de drept și dreptate, tind cu bruschetă ne mai audită a introduce acésta chiar și în *justiție*, și încă pe cale oficiósă!

Inzadar am pune însĕ la ochii acestor justițiarĭ argumentările nóstre pentru dovedirea mărimii gravamenului mai nou: ochii lor sunt împăienjenițĭ de șovinismul bolnav, privirea lor e privirea fixă a nebunului, care nu înțelege, decât ideea fixă, care l'a făcut bolnav și neom!

De geaba li-am invoca, că ochii deiței Themis (deița dreptății) tocmai pentru aceea sunt legațĭ, pentru-ca ei sĕ-i fie tot atâta, décă blândul Ioan orĭ Pișta, cu mustață sburlită orĭ rĕsucită, cere dreptate: ea are s'o dea *orĭ-cui*. Priceperea descreeratului șovinist din justiția nóstră nu mai ajunge la atâta înțelegere, el caută numai idea fixă, tristul refren al sorții lui!...

Dér precum am îndatinat a ne apĕra față cu cel nebun, aplicându-i dușarĭ recĭ și cămașa de legat, așa trebue sĕ punem în fața nouei tendințe bolnave de maghiarisare, *reacțiunea nóstră sănĕtósă*, de grad adecuat.

Bunul început l'a și făcut valorosul nostru luptător, d-l Francisc Hossu-Longin, advocat în Deva. Cu plăcere aflăm anume, că d-sa a înaintat în materia acésta un energic protest la judecătoria cercuală din Hunedóra, al cărei conducĕtor e mai îndrăsneț propagator al acestui nou fel de maghiarisare! D-l Hossu a cerut, ca protestul sĕ-i fie sușternut la presidentul tablei reg. din Clușiŭ, de unde a venit ucazul oficios și secret, care a pus la cale acésta acțiune, și după-ce judele cercual a tăgăduit sușternerea, d-sa a expedat protestul direct la presidentul tablei, dela care a cerut cu tărie oprirea maghiarisării numelor proprii în justiție!

Voiŭ detaila și analisa în numĕrul viitor cuprinsul acestui protest de însemnătate.“

SCIRILE DILEI.

6 (19) Iulie.

O scire sensațională. Din *Deva* nise comunică următórea scire sensațională: „In comuna *Pancu* (lângă Dobra) se face tocmai acum *segregarea*. Astădĭ, 18 Iulie n., s'a rĕspândit pe aicĭ vestea, că țĕranii din Pancu s'ar fi revoltat contra autorităților judecătorescĭ, declarând, că nu vor sĕ li-se ia pădurile și pășunea. S'au recuirat 40 gendarmĭ. Țĕranii s'ar fi opus și gendarmilor, carĭ s'ar fi retras; apoi că țĕranii s'ar fi înarmat cu securĭ, cóse, furcĭ etc și au aruncat cu pietrii asupra gendarmilor. S'au tras clopotele într'o dungă. Adĭ diminêță au fost trimise la fața locului 2 companii de soldațĭ. Până la 6 óre séra n'am primit altă veste de acolo. Cine scie ce va mai fi și asta.“

Care este adevĕrul? Tóte diarele unguresci, chiar si unul din oficioșii guvernului unguresc, au publicat sĕptĕmâna acésta scirea, că ministrul de honvedĭ br. *Fejerváry* a dat un ordin prin care impune, ca atât limba de serviciu, cât și de instrucție și chiar în conversația la honvedime, sĕ fie esclusiv limba maghiară. Foile ce le-am primit adĭ din Budapesta spun, pe basa unei informațiunĭ oficióse, că ministrul de honvedĭ n'ar fi dat un astfel de ordin. E curios însĕ, că oficiosul guvernului nu ia notă despre desmințire. „Egyetértés“ remarcă acésta și-șĭ esprimă dorința de a scii, ce este adevĕrat și ce nu din acest lucru?

Universitate catolică în Alba-Iulia. „*Pol. Ert.*“ anunță următórele: Consiliul de direcțiune al statusului romano-catolic ardelean a adus o hotărire însemnată în ședința sa ținută în Iulie. A decis, ca din fundațiunea fostului episcop *Fogarassy* de *2 milióne*, sĕ înființeze în Alba-Iulia o *universitate catolică*. Ședința a fost presidată de episcopul conte *Mailath*.

Intêlnirea monarchului nostru cu regele Italiei. Din *München* i-se anunță lui „Berliner Tageblett“, că regele Victor Emanuel al Italiei reîntorcêndu-se din Rusia, va avé o întêlnire cu Majestatea Sa monarchul în Belluno, depărtare de 90 chlmetri din Misurina.

Incoronarea regelui Angliei. După ultimele telegrame din Londra, ceremonia încoronării regelui Eduard al Angliei se va face în 11 August st. n. Principii moștenitorĭ ai României vor asista.

Muncitorii streinĭ în România. Biroul statistic dela ministerul de interne român de sub conducerea d-lui Smântănescu a întocmit statistica muncitorilor strĕinĭ, întrațĭ în modul individual în țêră, în cursul lunei Maiŭ 1902. Acéstă statistică cuprinde numĕrul acestor muncitorĭ repartisațĭ pe naționalitate și meserie. Étă acéstă statistică: Au întrat în țêră 7880 muncitorĭ, carĭ se înpart astfel:

Austro-Ungarĭ, 3335; bulgarĭ, 2094 belgienĭ, 14 francesĭ, 15 germanĭ, 11 italienĭ 64, rușĭ 22, sêrbĭ 589, turcĭ 1235, și diferite naționalitățĭ, 501. După meserie se împart în modul următor: Agricolĭ 1682, pescarĭ 43, muncitorĭ de pădure 611, zidarĭ 134, dulgherĭ 488, zarzavagii 412, și diferite meserii 4510. In luna Aprilie au întrat 8611 din carĭ numai 1292 agricolĭ. Același biurou statistic a întocmit tabloul de numĕrul biletelor de liberă petrecere în țêră a streinilor, liberate în cursul lunei Maiŭ 1902. Au fost liberate 8208 bilete pentru următorii strĕinĭ: Austro-ungarĭ 1921, belgienĭ 3, bulgarĭ 3866, elvețienĭ 4, englesĭ 2, francesĭ 2, germanĭ 30, grecĭ 199, italienĭ 133, muntenegrenĭ 12, olandesĭ 1, otomanĭ 1340, rușĭ 21, sêrbĭ 401, spaniolĭ 1, americanĭ (Statele-Unite) 1, diferite naționalitățĭ 271.

Din Săliște A apărut: „Anuarul al II-lea“ al școlei capitale rom. din Sĕlișce pe a școl. 1901—2, publicat de D. Lĕpădat. Estragem din acest anuar următórele date: Apelul comitetului parochial din Sĕliște pentru darurĭ benevole în scopul reînoirei școlei. Continuarea din monografia școlei, unde sunt înșirațĭ toțĭ învĕțătorii și învĕțătórele carĭ au funcționat până acum. Pomul Crăciunului. Din datele școlare relevăm, că personalul didactic a numĕrat 11 membri dintre carĭ 7 învĕțătorĭ și 4 învĕțătóre; douĕ din aceste din urmă au fost aplicate la asilul de copii. Numerul elevilor la școla de tóte dilele a fost de 503, din carĭ 243 elevĭ și 260 eleve. După naționalitate au fost: Românĭ 476, Maghiarĭ 19, Germanĭ 8. După confesiune au fost gr. or. 472, gr. cat. 4, rom. cat. 19, ev. lut. 4, unit. 4. La școla de repet. economică au fost 17 elevĭ și 86 eleve. La asil au fost 45 copiĭ și 55 copile. In școla învĕțăceilor industrialĭ au fost 119 băiețĭ.

Ómenĭ mai rĕi de cât dobitócele. In Budapesta s'a descoperit dilele acestea nisce fapte din cele mai rușinóse. Nisce bărbațĭ și femei desbrăcațĭ de orĭ ce rușine adimeniau fetițe în etate de 6—8 anĭ și după ce le îmbătau cu beutură dulce și ametitóre, apoi le dădeau pe mânile unor ómenĭ ticăloșĭ, carĭ abusau de ele. In timpul din urmă au ajuns pe mânile acestor femei o copilă a croitorului Anton Mazur și a măturătorului de stradă Carol Flas. Intorcêndu-se acasă, fetele erau îmbolnăvite de bóle lumescĭ. Nenorociții părinți s'au jeluit la poliție, care a pornit cercetare și a descoperit până acuma pe Horvath Lajos, chelner, cu nevastă-sa, pe ciobotarul Megyeri Sandor și pe servitórea Horvath Mari. Pentru asemenea ființe miserabile închisórea pe viĕță, credem, că ar fi o prea mică pedépsă.

Danie pentru biserică. Mult stimata d-nă și d-l *Maria* și *Achim Jian* oficiant la societatea căilor ferate austro-ungare, conduși de un esemplar simț creștinesc și iubire cătră sf. locaș al lui D-deu, au binevoit a dărui pe séma sfintei nóstre bisericĭ „tronul Prea curatei Fecióre Maria“. Acest tron sculptat de d-l N. Cotêrlea din Oravița și pictat de d-l Filip Mateiŭ din Bocșa-montană, în valóre de peste 300 cor., servesce spre cea mai frumósă podóbă a bisericei nóstre. Actul sfințirii s'a sĕvîrșit Lunĭ a doua di de Rosalii prin capelanul Iancu Ișfan Stan cu cooperarea d. d. învĕțătorĭ Damaschin Gruescu și Dimitrie Pruneș, în presența unui numĕros public, intre carĭ mai mulțĭ streinĭ, carĭ toțĭ admirau acest prețios dar și gratulau d-lui Jian pentru marinimositatea dovedită. Fapta vorbesce de sine! Mult stim. familia Jian prin acéstă faptă nobilă a întrecut pe mulțĭ fii ai bisericei născuțĭ în comuna nóstră. Comitetul și epitropia parochială își ține de cea mai sântă datorință morală ca pe lângă esprimarea mulțămitei sale și pe cale diaristică, sĕ róge pe Atotputernicul Dumnedeu la care nicĭ o faptă bună nu rĕmâne nerĕsplătită, sĕ le dăruiêscă sănĕtate și viĕță îndelungată. *Bocșa-română* Iunie 1902. — *Iancu Ișfan Stan*, preot ca notarul comitetului parochial.

Mulțămită. Mult stimabilul domn căpitan c. și r. în pensiune Petru Banda, de present locuitor în Viena, din iubire de cultură și neam, a binevoit a abona pe spesele d-sale prețuita fóie „Gazeta Transilvaniei“ numerii de Duminecă de vre-o 3—4 anĭ de-arêndul, ér pe anul curent s'a îngrijit, ca afară de „Gazeta“, foile „Drapelul“ și „Libertatea“ din a doua mână sĕ le primêscă comuna Rusca, cercul Teregova, comit. Caraș Severin, care comună e locul natal al prea on. sus numit domn pe séma locuitorilor cunoscĕtorĭ de carte ai acelei comune. Pentru care binefacere primêscă d-sa și pe acéstă cale, cele mai călduróse mulțumirĭ. *Rusca* la 4 Iulie n. 1902. *Petru Banda* primar comunal.

Cununie. D-l *Emil Papp*, învĕțător în Vașad, își va serba cununia religiósă cu d-șóra Emilia Regina Hutterer în biserica gr. cat. din Șomcuta-mare, la 27 Iulie st. n.

Țêra făgăduinței. Dela 1890 până la 1900 numĕrul Evreilor din Ungaria a crescut cu 126 mii de suflete, adecă o crescere de 17.4%. Numĕrul total al Evreilor în Ungaria este de 851 mii de suflete

---

Florian rĕmase cu ochii sufletului pe un drum necunoscut la început, dér care în curênd îi deștepta rênd pe rênd amintirile copilăriei.

Copilăria!!...

Legănat ca de aripĭ nevĕdute, ce-l duceau, el adormi, și în somn i-se părù, că zăresce căsuța dela pólele pădurii cu înfățișarea ei de fecióră neprihănită. I-se părù, că stetea lungit în patul lui de odinióră, unde cu mânile sub cap de-atâtea-orĭ visase c'are s'ajungă om mare, stăpânitor peste lume.

La cap, sub iconița maicii domnului, ardea un pahar cu unt de lemn înprăștiindu-și mirosul de biserică. Era atâta liniște aci, liniște care-țĭ adună sufletul de pe drumurĭ și-țĭ dă credința în diua de mâne. Mamă-sa dereteca prin casă, umblând încet în vîrful degetelor, ca nu cum-va sĕ-l deștepte.

Abia de se făcuse diuă. Rĕndunelele cu cuiburile pe sub strĕșinĭ începură sĕ cânte și cum le-asculta nevinovata lor cântare, sufletul lui se umplù de evlavie. Ce bine îi era aci! Se uita la tóte, asculta tot și i-se părù, că renasce. In casa asta era pĕmêntul prielnic pentru florile tinere. Aci a crescut și el, dér vêntul l'a smuls din acest locaș al credinței și l'a aruncat departe pe căi înstrĕinate...

Și-acum după anĭ de dile vedea, că tot aci era isvorul mulțumirii, aci în acésta liniște de biserică.

La un moment i-se părù, că vede pe mamă-sa rugându-se cu fața întórsă spre rĕsărit. La șóptele rugăciunii întrêga casă părea că s'a umplut de-o lumină cerêscă. Tóte de prin prejur erau mulțumite și ascultau cu drag vorbele bĕtrânii, vorbe pe carĭ le cunoscea, căcĭ le audia în fie-care diminêță:

„Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuesce de cel rĕu“.

In liniștea sfântă pe care o lăsă în urmă-i acest sfîrșit de rugăciune, lui Florian i-se părù, că s'apropie de el o fantomă cu chipul înbĕtrânit și cu ochii înfioratorĭ, care-l cutremura. Fantoma îi făcù semn sĕ o urmeze. El începù sĕ plângă și o ruga sĕ-l lase aci în acéstă căsuță simplă, spunêndu-i, că n'are sĕ mai dorêscă nimic în tótă viĕța lui. Găsise acum ce-a avut odată, și n'a sciut sĕ prețuêscă și pe care décă l'o mai pierde, e pierdut pentru tot-déuna.

„Lasă-mĕ — îi dise el fantomii— n'am sĕ-țĭ mai doresc nicĭ-odată împĕrăția ta, cu adêncurile ei, pe carĭ zadarnic m'am sbuciumat sĕ le pĕtrund. Eu nu sunt decât o flóre de pe câmp, care va muri décă o vei duce în împĕrăția ta, ce nu mai are odichnă“... Sunt sătul de tine,... de tine care te numescĭ a tot-sciutórea“.

— Dér ce te-a ținut aci? întrebă fantoma cu glasu-i de ghĕță.

Și Florian îi rĕspunse:

„M'a țintuit aci lumina candelei dela cap și echoul vorbelor din rugăciunea mamii!“...

Un hohot de rîs umplù odaia. Icóna cădù și se făcù țăndărĭ, candela se stinse, zidurile căsuței cădură unul peste altul și se îngropară în pĕmênt. Florian se simțĭ prins de-o mână puternică și ridicat în vĕzduhul întunecat. In locul unde fusese casa, mama lui plângea cu obrajii îngropațĭ în palme. Ér el alerga, alerga ca o nălucă și în calea lui aerul se despica retrăgêndu-se cu spaimă...

* * *

Se trezì. Bóbe marĭ de sudóre rece îi curgeau de pe frunte. Inima îi bătea cu putere. In odaie liniște și întunerec. Pustiul cu mânile făcute cruce pe piept se plimba de colo până colo....

Florian își cuprinse capul în palme și cu ochii ațintițĭ în tavan începù:

„Tatăl nostru, carele eștĭ în cerurĭ, sfințêscă-se numele tĕu, vie 'mpĕrăția ta fie voia ta, pe cum în cerurĭ așa și pe pĕmênt...

. . . .

Când sfîrșĭ ca nisce norĭ grei i-se ridică de pe suflet și se simția, că nu mai e singur.

Un cocoș de prin vecinĭ vestì sosirea dimineții.

Florian adormi ca 'ntr'un legăn!

Veturio.

(4.9%), adecă tot al douĕ-decelea om e jidov. Budapesta avea la 1890, 492.000 locuitorĭ, între carĭ 103 mii jidovĭ. La 1900 populația Budapestei era de 732 mii, dintre carĭ 162 mii jidovĭ. Décă se numĕră însĕ și jidovii din Pesta nouă, Pesta mică, Elisabetstadt, atuncĭ numĕrul jidovilor se urcă la 180 mii, ceea-ce face a cincia parte a populațiiei totale, adecă tot al cincelea om e jidov. Numĕrul jidovilor a crescut de altfel în acei 10 anĭ și în alte orașe. Așa în Jaurin sunt astădĭ 3317 (la 1890, 2525), în Șopron 2440 (1571), Seghedin 5863 (4731), Timișóra 5916 (4870), Oradea-mare 12294 (10115), Dobrițin 6192 (3999), Mișcolț 8551 (5874), Cașovia 5276 (3306), Clușiŭ 4730 (2414), Pojun 7110 (5346) și așa mai departe.

Corul bisericei române gr. or. din Brașovul-vechiu va aranja mâne, Duminecă, 7 (20) Iulie, o petrecere cu joc în Stejerișul-de-sus. La cas de timp nefavorabil, petrecerea se amână pe 3 Aug. st. n.

O petrecere de véră se va aranja în 2 August n. în sala „Otelului central“ din *Dicio-St.-Mărtin.* Venitul curat este destinat pentru biserica, ce se va înființa în Tăurenĭ și pentru biserica din Dicio-St.-Mărtin. Prețul de întrare: de persónă 2 coróne, de familie 4 coróne. Inceputul la 7 óre séra. Suprasolvirile se vor chita pe lângă cea mai mare mulțămită. Ofertele benevole sunt a-se trimite d-lui cassar în Dicio-S.-Mărtin. Patronii: Ilustr. Sa Dr. Vasile Hossu, canonic prelat. Alexandru Uilăcan, canonic. Nicolae Solomon, protopop. Vasile Zehan, advocat. Comitetul: Președinte: Dr. Stefan Laday. Vicepreședinte: Eugen Bian. Cassar: Laurențiu Pascu. Controlor: Ioan Boer. In comitetul aranjator: 23 membrii.

La casa de tir dela pólele Tâmpei se află restaurantul Schmidt cu bucătărie escelentă și beuturĭ alese. Prețurĭ moderate. O privelisce admirabilă se ofere visitatorilor de aicĭ, asupra Brașovului. Un fonograf reproduce cu multă esactitate cele mai variate cântece, între carĭ și cântece românescĭ („Barbu lăutarul“, „Tótă lumea-i dintr'un neam, numai eu pe nime n'am“).

Teatru de varietățĭ. Poliția din localitate ajungĕnd la convingerea, că mĕsura luată contra trupei Leondovsky, a fost prea aspră, a revenit, permițĕnd representațiile anunțate.

Concertele musicei orășenescĭ vor avé loc în sĕptĕmâna viitóre, precum urmézǎ: Duminecă la órele 11½ pe promenada de jos, Lunĭ d. m. órele 6 promenada de jos, Marțĭ dim. órele 8 promenada de jos, Mercurĭ dim. órele 8 promenada de jos, Joi dim. órele 8 promenada de jos, Vinerĭ d. m. órele 6 în parcul Rudolf. Sâmbătă dim. órele 8 promenada de jos.

Pentru onoratele dame. E de-ajuns o comandă de probă pentru a-se convinge, că veritabilul lapte de castravețĭ englesesc face sĕ dispară pistruile de pe obraz, petele de Maiu și tot felul de necurățenii ale feței și înviorézǎ pielea. La esposițiile din Paris și Viena a fost premiat cu medalia de aur. Prețul 1 sticlă 2 Coróne, săpun de castravețĭ 1 corónă, pudră 1 corónă 20 banĭ. Calitate veritabilă englezéscă, se capĕtă la farmacistul G. Balassa din Timișóra, unde sunt a-se adresa comandele. Se găsesce în tóte farmaciile.

Din Sibiiu.

— 16 Iulie 1902.

— Ședința comitetului „Asociațiunei“ — Bisericuța — Fondul de teatru român. —

Comitetul „Asociațiunei“ a ținut o ședință plenară Sâmbătă în 12 Iulie.

Obiectul cel mai de căpetenie al ședinței a fost demisiunea secretarului I, care din causa „multelor sale ocupațiunĭ“, a voit sĕ se retragă cu totul dela „Asociațiune“.

Comitetul n'a primit demisiunea, ci și-a reservat dreptul a reveni asupra ei, décă în decursul timpului s'ar dovedi, că, într'adevĕr, celelalte ocupațiunĭ împiedecă pe secretar la împlinirea datorințelor sale față de „Asociațiune“.

*

Dumineca trecută s'a sĕvîrșit cea din urmă slujbă dumnedeéscă în bisericuța română din cetatea Sibiiului.

Bisericuța se derimă, după cum se scie, ca pe locul ei sĕ se zidéscă catedrala Metropoliei gr. or.

Serviciul divin a fost îndeplinit de protopresbiterul *Papiu*, de asesorii consistoriali *Voileanu* și *Ivan*, și de un diacon.

Present un public ales, între care și președintele „Asociațiunei“ d-l Dr. Al. *Mocsonyi.*

Cuvêntul festiv ocasional, l'a rostit de pe amvon tînĕrul monach și asesor consistorial, Dr. Miron E. *Cristea.*

Predicatorul cu voce respicată, simpatică, amintesce evenimentele cele mai însemnate, petrecute în interiorul bisericuței. Aicĭ s'a votat statutul organic, la care au conlucrat cei mai distinșĭ fii ai națiunei. Aicĭ s'au ținut sinóde, congrese, s'au sfințit 5 episcopĭ, între carĭ Bendela al Bucovinei. In bisericuța acésta corul măestrului Dima de câte orĭ nu s'a distins cu melodiile sale dulcĭ, pline de evlavie.

Ce schimbărĭ, a esclamat oratorul, dela 1790, de când s'a zidit acest locaș dumnedeesc, până astădĭ! Atuncĭ credincioșii bisericei nóstre nicĭ biserică n'aveau dreptul sĕ-șĭ ridice înăuntrul cetății. Chiar și acéstă bisericuță, ascunsă aicĭ în curte, a ridicat'o așa numita companie grecéscă. Astădĭ am trecut peste tóte piedecile. Astădĭ, mulțumită Cerului, avem un scut atât de puternic, încât nicĭ porțile iadului nu ne vor despărți de biserica nóstră strămoșéscă.

Oratorul termină cu o rugăciune înălțătóre.

*

Comitetul fondului de teatru, prin conclusul adunării generale din anul trecut, fusese însărcinat sĕ compună un proiect de statute, cu scop ca societatea actuală sĕ înceteze și sĕ se înființeze o societate nouă, care sĕ înactiveze teatrul, contemplat în statutele vechĭ.

Inainte de a esecuta conclusul adunării generale, comitetul a găsit cu cale, că este bine sĕ consulte în causă și pe alțĭ fruntașĭ românĭ.

Presidentul societății, d-l Ios. *Vulcan*, profitând de ocasia întrunirei secțiunilor scientifice literare ale „Asociațiunei“ în Sibiiu, a învitat acolo și pe membrii Comitetului, carĭ nu sunt membri ai secțiunilor.

Astfel sub presidiul d-lui Dr. Al. *Mocsonyi*, președinte de onóre al Societății, s'au ținut douĕ conferențe.

Resultatul final, după desbaterĭ seriόse, a fost, că cei de față împărtășesc părerea Comitetului, care este, că *pentru înființarea teatrului nu este necesară schimbarea statutelor.*

Cor.

Dela „Asociațiune“.

— Iulie 1902.

Secțiunile scientifice-literare ale „Asociațiunii pentru lit. rom. și cultura poporului român“ au fost convocate la Sibiiu pentru o ședință plenară, pe dilele de 13 și 14 Iulie a. c. Ședințele s'au ținut în sala cea mare din casele „Asociațiunei“, localul internatului de fete. Sala acésta este decorată în față cu portretele Majestăților Lor, pe părețele din stânga portretele președinților Șaguna, între Barițiu și Bologa, ér pe părețele opus în fața acestora: Bar. Ladislau Popp și Timoteiŭ Cipariu.

Prima ședință s'a ținut Duminecă d. a. la órele 3. Ședința a fost presidată de preș. „Asociațiunei“ d-l Dr. *Alexandru Mocsonyi.*

După deschidere se cetesce lista membrilor din secțiunĭ, carĭ se compun din următórele persóne:

1) *Secțiunea istorică*: Vincențiu Babeș, Dr. Aug. Bunea, Vas. Goldiș, Ioan cav. de Pușcariŭ, Ios. Sterca Șuluțiu.

2) *Secțiunea literară*: Andrei Bârseanu, Dr. V. Bologa, Dr. Atanasie Marienescu, Virgil Onițiu, Iosif Vulcan.

3) *Secț. scientifică*: Florian Porcius, Dr. I. Stoica, Emiliŭ Viciu, Ars. Vlaicu, Dr. Vuia †.

4) *Secț. școlară*: Patriciu Drăgălină, I. F. Negruțiu, Dr. Iuliu Olariu, Grigore Pletos, Dr. I. Stroia.

5) *Secț. economică*: Iosif Bălan, Traian Barzu, Partenie Cosma, Dr. V. Hossu Alexandru Lebu.

Se constată, că din aceștia lipsesc: Vincențiu Babeș, Dr. Bunea, I. cav. de Pușcariu, Drăgălina, Iosif Bălan, Dr. Hossu, A. Bârseanu, Alex. Lebu și Florian Porcius.

Se comunică, că d-l Florian Porcius și Alex. Lebu au demisionat din secțiunĭ, ér Iosif Bălan nicĭ la recercările repețite ale comitetului de a se declara, décă primesce orĭ nu a fi membru în secțiune, n'a rĕspuns nicĭ un cuvênt. Locul dênsului se declară de vacant.

Urmând la ordinea dilei întregirea secțiunilor, cum și alegerea de membrii corespondențĭ, la propunerea fie-cărei secțiunĭ se aleg următorii:

Ordinarĭ: Secț. scientifică:

Dr. Ambrosiu Chețianu prof. în Blașiŭ, Aurel Ciortea prof. Brașov. Secț. economică: Dr. C. Diaconovich, Romul Simu învĕț. pens.

Corespondențĭ. Secț. literară: Nicolae Sulică prof. (Brașov), Sextil Pușcariu, Enea Hodoș prof. (Caransebeș), Dr. V. Branisce red. (Lugoș). Secț. istorică: Dr. Ioan Mihalyi, Silvestru Moldovan, Nicolae Togan. Secț. scientifică: Dr. Ioan Radu profesor (Brad), Victor Borlan prof. (Beiuș). Secția școlară: Dumitru Lăpĕdat, Dum. Mosora, amêndoi învĕțătorĭ în Seliște. Secția economică: N. Petra-Petrescu, Dr. Nicolae Vecerdea, I. A. de Preda.

In a doua ședință Lunĭ în 14 Iunie, órele 9, la ordinea dilei urmézǎ rapórtele secțiunilor. Cel mai mult timp l'au ocupat desbaterile din secțiunea literară. Se scie, că comitetul central, într'o ședință de ale sale, s'a ocupat în special cu propunerea vice-președintelui Ios. Sterca Șuluțiu referitóre la ortografia și limba din scrierile românescĭ. Comitetul a învitat secțiunea literară, ca sĕ se ocupe cu cestiunea și sĕ vină cu propunerĭ în causă. Secretarul secțiunei literare a și presentat în adunarea acésta elaboratul secțiunii, care fiind tipărit se consideră de cetit.

Se încinge o discuție vie asupra întrebării, décă póte „Asociațiunea“ sĕ ia mĕsurĭ positive în privința ortografică și de limbă. Toțĭ membrii constată, că este neapărat necesar, ca sĕ se ia mĕsurĭ pentru unificarea ortografiei. Haosul de astădĭ în tóte cărțile și scrierile românescĭ nu se mai póte suferi. In urma acésta se cetesce adaosul dela raportul secțiunei literare, în care se publică regulele ortografiei române primite de Acad. Rom.

De-odată cu regulele ortografiei Academice se cetesc și notele făcute de d-l Virgil Onițiŭ, carĭ încă s'au primit în cea mai mare parte.

S'a luat conclus, ca regulele ortografiei române, cu adnotările și întregirile primite în planul secțiunilor, sĕ se tipăréscă în „Biblioteca Asociațiunii“, sĕ se vêndă cu un preț minimal ca astfel sĕ se rĕspândéscă în tóte păturile societății române.

S'a decis a-se face apel către tóte redacțiunile, către consistórele românescĭ, către toțĭ scriitorii românĭ, ca în tóte scrierile sĕ întrebuințeze numai ortografia acésta.

Fiind-că Academia n'a resolvat definitiv întrégă cestiunea ortografiei, cum este d. e. scrierea luĭ *ă* și *â* și altele, secțiunea scientifică este învitată a-șĭ face tóte obiecțiunile, carĭ le află necesare acestea se vor înainta Acad. Rom. rugându-o pentru resolvarea cestiunilor nelimpedite încă.

După terminarea cestiunei ortografiei, urma sĕ se pertracteze cestiunea referitóre la limbă. Unul din membrii propune, ca cestiunea acésta sĕ nu se desbată de loc în ședințele de acum, pe motiv, că ea este prea grea și nu se póte resolva în pripă, ci sĕ se astepte încă câțĭ-va anĭ, ca sĕ se pótă desbate și prin diaristică.

Fiind timpul înaintat, — era după 12 óre, — se primesce amânarea desbaterei asupra acestei cestiunĭ pe altă sesiune de ședințe, dupa amiadĭ însĕ d-l Iosif Vulcan revine usupra întrebării de amânare. D-sa constată, că cestiunea limbei este de o importanță tot așa de mare, ca și cestiunea ortografiei și că secțiunile punêndu-se odată la ordinea dilei și cestiunea

---

„Ăl maĭ tare om dîn lume“.*)

Trîmbiț, dobe, larmă, chihot,
Fluĭer, strigăt, rîs și ropot...
Șĭe să fie? — Șĭe să fie?
Iacă 'n tîrg, „minajărie!“
O „comegie“ d'a cu fiară
Șĭ 'mprejur lumĭe și țară.

In căletcă o mălmucă
Baș ca omu mânca nucă
Alta blăstămată, șodă
Sĕ ținea numa în códă,
Ș'alcele, mâncale-ar focu,
Nu'ș găsau o clipă locu.

Lupĭ, urșĭ, mîțe, oĭ, cornuce,
Fel dă fel dă joavinĭ sluce;
Chițoranĭ, arișĭ și vulturĭ
Dă prîn lume, dîn ținuturĭ
D'elea gîbe, d'elea rele
Feri-mĕ, Dómne, dă ĭele!

Mulce-am văz't, pă banĭ viedz bine,
Cum nu vege orĭ șĭ șine.
D'apăĭ l'am vĕdut anume
„P'ăl maĭ tare om dîn lume“,
Care sĕ juca cu leiĭ
Șĭ'ĭ băcea dă'ĭ lua toțĭ zmeiĭ!

Cuĭ l'o doborî'n țărînă
Ișĭa că'i plăceșce 'n mână,
O hărcie d'a d'o sută
Făr' dă nișĭ o dispută.
Dér cum mi ce punĭ cu neamțu,
Care 'n ghinț îț rupe lanțu?

Sĕ lovĭau fișĭorĭĭ 'n coace
„Șĭine'ĭ? Unge'ĭ? Care poace?“
Când d'odată, — ĭacă-amaru!
Sandu Blegea, — tăbăcaru,
Să sufulcă șĭ tușeșce
Lângă „comegĭanț“ sĕ-opreșce.

Sĕ rîgea neamțu dă Sandu
Dară Sandu, fișĭorandu,
Mĭ'l cuprinsă dă subsuoară
Șĭ nu sĕ lăsa cu „doară“!

Strînjĭe'l! Sușĭe'l! Zîĭ pă nume!
Ăluĭ maĭ tare dîn lume!

Gîfăia neamțu, — a silă
Dar lu Blegea nu'i fu milă.
Hopa-țupa, țupa-hopa!
Ș'o găsit nemțonu popa!
Țîne'l, lasă'l! Ia'l dă mână!
Zdup — cu neamțu în țărînă!

Bravo! — Sandu — sĕ trăĭască!
Dér când fu sĕ îĭ plăcească
Ișĭe neamțu: „Abăr frace...
Nu sĕ pringe ca'ĭ pă space!“
Vrea: Că-ĭ pungă șĭ că'ĭ ceacă
Suta zuitată s'o facă!

„Nu ce jĭoșĭ cu mine, dragă,
Asta viedz în cap ț'o bagă,
N'ascult vorbe ĭo, — șĭ glume
Când mĭ's ĭo maĭ tare'n lume,
Ș'adă suta!“ — Ișĭe Blegia,
„Că dă nu — : 'ț fac prau comegia!!!“

Victor Vlad Delamarina.

*) Din broșura apărută de curênd în editura despărțĕmêntului Lugoș al „Asoc. pentru lit. rom. și cult. poporului român“.

unificării limbei trebue sĕ se declare şi în privinţa acésta, fie şi în terminii cei mai generalĭ. Propunerea se primesce şi, după discuţii interesante se decide a se face un apel cătră toţĭ scriitorii românĭ ca în tóte scrierile lor sĕ întrebuinţeze o limbă românéscă cât mai curată, atât în cuvinte, cât şi în frase.

Se decide ca secţiunea literară sĕ pregătéscă un vocabular de cuvinte strĕine, carĭ trebuesc eliminate şi înlocuite cu alte cuvinte românescĭ, bune — sĕ se adune frasele greşite, construcţii rĕu întrebuinţate, acestea se vor adauge la vocabular şi se vor publica tot în forma în care se vor publica regulele ortografice.

Dér şi până se va publica vocabularul proiectat, „Transilvania“, fóia „Asociaţiunei“ sĕ încépă a publica cuvinte şi frase neromânescĭ şi greşite, arătând cu ce cuvinte şi frase sĕ se înlocuéscă. Ḑiarele române vor fi rugate a publica şi a da o întindere cât mai mare acestor îndreptărĭ de limbă.

Secţiunea istorică prin rostul secretarului sĕu Vasile Goldiş, propune publicarea unui *dicţionar toponomatic geografic* al ţinuturilor românescĭ din Ungaria şi Transilvania şi a unui *album colorat al costumelor naţionale* şi al *ţeseturilor originale românescĭ.*

Pentru costume se vor fotografia în fie-care ţinut: un moşnég, o babă, un bărbat şi o femeie mai tineră.

Propunerile, după o desbatere viuă asupra modului de esecutivă, au fost primite din partea secţiunilor.

Pentru *dicţionar* se va publica concurs. Fie-care monografie de comitate locuite de Românĭ, compusă după cerinţele concursului, se va onora cu 500 c.

Ca cheltuelĭ pentru *album*, respective pentru începerea culegerei de fotografii, se vor pune la disposiţia secretarului secţiunei suma de 400 cor.

Secţiunea şcolară, prin secretarul Dr. Stroia, comunică un plan, prin care sĕ se constate starea culturală de astădĭ a poporului român.

Tot secretarul depune pe masă o recensiune, făcută de membrul Pletos, asupra cărţii: *Ionel*, de prof. Borgovan, şi propune a-se cumpĕra şi împărţi ca premii din partea „Asociaţiunei“ 100—150 esemplare, ceea-ce se şi recomandă comitetului „Asociaţiunei“.

Vlaicu, raportorul *secţiunei scienţifice*, regretă, că n'a putut lucra, cât a vrut, şi spune, că la secţiune au întrat şi s'au censurat două operate: unul de botanică al d-lui C. Barcianu, despre care dice că este fără nicĭ un rost; altul de higienă al d-lui membru I. Stoica.

Raportorul propune adunarea datelor autobiografice ale bărbaţilor marcanţĭ din viéţa românéscă, ca după mórte sĕ se pótă scrie despre ei.

Nu se primesce.

Elaborarea panegiricului asupra rĕposatului membru (Dr. Vuia) din secţiunea scienţifică, care trebuia sĕ se cetéscă în adunarea generală a „Asociaţiunei“ din anul trecut, ne fiind în stare sĕ-l compună secţiunea acésta, se concrede membrului Vasile Goldiş.

Secţiunea economică, fiind-că n'a fost completă, nu presentă nicĭ un raport.

In fine se decide, ca secţiunea literară sĕ se îngrijéscă de o disertaţiune pentru adunarea generală a „Asociaţiunei“.

Laboriosul şi învĕţatul membru al secţ. literare, d-l Dr. At. M. Marienescu, presentase pentru şedinţe o lucrare interesantă: *Despre articol*, care era sĕ se cetéscă după terminarea şedinţelor. Fiind însĕ d-sa indispus, nu şĭ-a putut ceti lucrarea şi membrii secţiunilor au fost lipsiţĭ de plăcerea de a asculta un operat scientific interesant.

Fiind agendele terminate, preşedintele încheie şedinţele, mulţumind membrilor pentru seriositatea cu care au pertractat obiectele dela ordinea dilei şi urând ca ostenelele membrilor se-şĭ aibă rôdele dorite.

*

Lăsăm acum sĕ urmeze *regulele ortografiei române* stabilite de Academia Română şi primite în şedinţele secţiunilor scienţifice literare ale „Asociaţiunei“, provĕdute cu note şi adausurĭ din partea secţiunilor.

1) „Literele latine *y*, *ph*, *th*, *qu* şi *k* nu se vor întrebuinţa în scrierea română, cu esceptiunea numelor proprii şi cuvintele strĕine neasimilate, d. e. *Quintilian, Ypsilant, Kalium*“.

2) „Duplicarea consonantelor se admite numai acolo, unde provine din alipirea a două cuvinte române, din carĭ unul se termină şi altul se începe cu aceeaşĭ consonantă, séu cu o consonantă de acelaşĭ organ, însĕ numai înlăuntrul limbei române, unde se şi aude. Vom scrie dér: *innotare, innăscut, innoire*, etc. Vom scrie însĕ *aprobare* (cu un singur *p*), *afirmare, colaborare, duplicare, comoditate*“.

„Se lasă latitudine a se scrie: *înmulţire* séu *immulţire*, *înmormêntare*, séu *immormêntare*. Vom scrie însĕ tot-déuna: *împreună, împilare, împăcare*, etc.“

3) „Se admite duplicarea lui *s* în puţinele cuvinte, în carĭ póte servi pentru evitarea confusiunii între două înţelesurĭ diferite: *massă (la masse)* şi *masă (la table)*, *rassă (la race)* şi *rasă (rasée)*, *cassă (la caisse)* şi *casă (la maison*“.)

4) „Deosebirea nuanţei de pronunţare a lui *s* ca *z* în mijlocul şi la terminarea cuvintelor nu se însemnéză, aflându-se numai în câte-va cuvinte nou primite şi prin urmare nicĭ *s* nu se duplică în mijlocul cuvintelor, acolo, unde rĕmâne *s* după natura lui. Vom scrie dér: *rosă, francesă, sintesă, nasal, frumosul*, etc“.

5) „Consonanta duplă *x*, păstrată în alfabetul latin din vechiul alfabet campan, o putem primi şi noi ca o înlesnire grafică pentru împreunarea lui *c* şi *s* în neologisme şi în nume proprii: *xilografie, lexicon, Xenocrat, Alexandru.*

„Se lasă însĕ latitudine a se scrie: *expediţiune* şi *espediţiune*, *esemplu* şi *exemplu*, după cum vré sĕ pronunţe scriitorul“.

6) „Sonul ж se va scrie tot-déuna cu *j*“.

7) „Sonurile ч şi џ se vor scrie cu *c* şi *g* înaintea celorlalte vocale. Când însĕ literile *c* şi *g* au sĕ sune к şi г înaintea vocalelor *e* şi *i*, se vor scrie cu *ch* şi *gh*.

Vom scrie dér: *cine, ginere, cépă, génă, ciaslov, ciocârlie, ciută, giam, Giurgiu, cheie, unghiŭ, unchiŭ, ghem, ghindă*, etc.“

8) „Sonurile ш şi ц se vor scrie totdéuna cu *ş* şi *ţ*, adecă *s* şi *t* semnate cu sedilă francesă“.

„Pentru sonul з se admit două scrierĭ. Acolo, unde flexiunea română îl arată ca provenind dintr'un *d*, se va scrie cu *ḑ*; asemenea acolo, unde se arată *d*, fie şi din cuvintele primite în limba română ca neologisme; în celelalte casurĭ se va scrie cu *z*.

D. e. *credĭ, verdĭ, ḑeu, ḑiua*; însĕ: *zimbesc, zălog, lucrez, botezat.*

Notă. Intre cuvintele, în carĭ з, deşi în cadrul limbei române nu i-se póte demonstra provenienţa din *d*, totuşĭ se va scrie tot-déuna cu *ḑ*, mai însemnăm următórele: *ḑic, aḑĭ, mieḑ, raḑă, târḑiu, frunḑă, ameḑĭ* şi tóte derivatele lor.

9) „щ se scrie cu *sc*, unde vre-o formă flecţionară română arată un *sc* din care a provenit: *cunoscĭ, pesce, românescĭ* asemenea şi în cuvêntul *a sci*, cu derivatele lui: *sciinţă, cunoscinţă* etc. Se scrie însĕ *Ştefan, ştergar, aştept*“.

10) „Sĕ se însemneze sunetul ъ cu semnul ˘, ér sunetul ѫ cu semnul ^ deasupra vocalei originare, din care a provenit“.

Notă. Provenienţa vocalei derivate ъ (*ă ĕ*) este a-se urmări numai între marginile limbei *române actuale*. Er décă în limba română de adĭ nu putem da de urma vocalei clare, din care s'a derivat, îl vom scrie pe ъ tot-déuna cu *ă*.

Escepţii: pronumele personale *me, se.*

Tot cu *ă* (nu cu *ĕ*) se va scrie sunetul ъ la terminaţiunea personală a conjunctivului la pers. III din sing. şi plural a conjugaţiunilor II, III, şi IV. Exemple: *să vadă, să mergă, să fugă.*

11) „*i* scurt se va însemna cu *ĭ*, cu semnul scurtării, d. e. *ómenĭ, copiĭ, audĭ*“.

Notă. Semnul scurtării (˘) se pune numai pe *i* dela sfîrşitul cuvintelor.

12) „Articolul nedefinit, pronumele şi numeralul *o*, se va scrie cu *o* şi nicĭ odată cu *uă* d. e. *o casă, o dată, am dat'o.*

13) „Apostroful nu se pune înaintea articolului femenin *a*, prin urmare se va scrie *casa, masa*, etc.“

14) „Diftongii *ea* şi *oa* se vor însemna cu *é* şi *ó*, afară de *ea* dela imperfect şi de *ea* în cuvinte ca *stea*, unde *a* final are valóre proprie gramaticală: d. e. *mergea, ţinea, stea*“.

Adaus. Tot cu *ea* (şi nu cu *é*) se va scrie acest diftong *în interiorul cuvintelor de o silabă* şi a derivatelor lor. Exemple: *teanc, veac, neam, leac, hrean* etc.

Cu *ia* (nu cu *e*) se va scrie acest diftong de câte-orĭ va forma silaba iniţială a orĭ-cărui cuvênt. D. e. *iad, iaz, iau iată, iapă, iernă, iurbă* etc.

Escepţie face pronumele personal femenin: *ea.*

15) „Pentru împreunarea a două séu mai multe cuvinte séu particule se întrebuinţéză semnul liniuţei -, de exemplu: *dă-mĭ, ducă-se a-mĭ face*“.

16) „Scrierea desinenţei finale a persónei III dela imperfectul verbelor de conjugarea IV în *i*, este a se scrie cu *ia*“.

17) „Consonanta dupĕ *x* se va scrie cu *x*, cu o singură literă, ér nu cu *cs* în tóte cuvintele, afară de numele proprii, unde se va puté scrie şi cu două litere, după cum va voi fie-cine“.

18) „In privinţa cuvintelor, ca *binefacere, bună voinţă*, ca unele ce prin natura elementelor, din carĭ sunt formate, pot constitui adevĕrate cuvinte compuse, se admite, ca sĕ se consemne împreună potrivit regulei accentului şi posiţiunii, fără nicĭ un semn legător: *binefacere, bunăvoinţă*; ér celelalte şi altele de categoria lor, tot pentru acelaşĭ motiv al regulei accentului şi posiţiunei, sĕ se scrie cu liniuţă. De ex.: *ast-fel, fiind-că, pentru-că, rogu-te vedu-l, bătându-te, rogă-te, îndură-te* etc., *ce-va, câte-va, unde-va*, etc. se vor scrie cu liniuţă, ér nu fără liniuţă, precum: *astfel, fiindcă, pentrucă, rogăte, îndurăte, ceva câteva*, etc. *De la* se va scrie tot-déuna în două cuvinte deosebite“.

19) „Se elimінéză *ŭ* mut final din scriere“.

a) Diftongul *ĭe* dela începutul cuvintelor sĕ se scrie cu *ie*; d. e. *iepure, ied, ierĭ*. Escepţie fac formele verbului auxiliar precum: *este, e, era*, etc. şi formele pronumelui personal *eu, el, ei, ele*, carĭ se vor scrie simplu cu *e*.

b) *u* se va însemna cu ˘:

α) de câte orĭ la sfêrşitul cuvintelor forméză un diftong cu vocala ce-i precede şi

β) ca vocală finală a masculinelor terminate în *i* scurt, d. e. *α*) *aŭ, saŭ, oŭ, boŭ* şi *β*) *roiŭ, susaiŭ, comvoiŭ, releveiŭ, curechiŭ, vechiŭ, ghiveciŭ*, etc.

Esamen.

Turcheş, 13 (26) Iunie 1902.

Stimate d-le Redactor! Vĕ rog a da loc în preţuita d-vóstrĕ fóie următórelor date şcolare relative la şcóla gr. or. din Turcheş.

Astădĭ s'a ţinut esamenele de vară la acéstă şcólă, întreţinută din fondurile făcute prin economii seriose de bravii românĭ ai acestei comune bis. Edificiul şcólei era decorat de şcolarii claselor mai marĭ. — Public încă era fórte mult, cu deosebire mamele elevilor, căcĭ bărbaţii mai toţĭ sunt duşĭ pe la afacerile lor în România.

Conducerea esamenelor a avut'o d-l Dr. V. Saftu, care cu tact esemplar pedagogic a condus esamenele până la fine.

Esaminarea s'a început la 2 óre p. m. în clasa I. unde funcţionéză tînĕrul înv. N. Odor. Rĕspunsurile mititeilor începĕtorĭ erau esacte şi satisfăcĕtóre, însĕ disciplina se vedea a fi prea severă. S'a continuat în clasa II-a, unde funcţionéză capelanul I. Pâscu; asemenea s'a vĕdut resultat bun cu ambele despărţéminte, cu deosebire din limba maternă şi religie rĕspundeau elevii fórte repede şi precis.— In fine s'a început esamenul în cl. III-a, unde se instruéză la olaltă şcolarii din desp. 4, 5 şi 6, la numĕr vre-o 70 copii, prin învĕţătorul dirigent D. *Iarca*, la care erau presenţĭ mulţĭ preoţĭ şi învĕţătorĭ. Resultatul a fost peste aşteptare mulţămitor, deşi d-l Iarca a reînceput instrucţia după o întrerupere de 10 anĭ. Mult mi-a plăcut rĕspunsurile din gramatică, matematică, geografie şi istoria patriei. M'am convins, că acest domn are mare zel şi vocaţiune pentru şcólă şi se ocupă fórte serios de educaţiunea şi buna instrucţiune generală. Dea ceriul, ca acéstă şcólă sĕ aibă pururea ast-fel de propagatorĭ ai culturei şi sĕ trăéscă bravul popor român al acestei comune.

Un asistent.

Convocare.

Reuniunea invĕţătorilor gr. cat. din comitatele *Sălmar* şi *Ugocia*, aparţinĕtorĭ la diecesa Gherlei, îşĭ va ţine *adunarea generală anuală* în *12 Aug.* st. n. a. c. în edificiul şcólei rom. gr. cat. din *Baia-sprie* (Felsőbánya). La acéstă adunare se învită cu tot respectul: *a*) P. T. domnĭ membrii fondatorĭ, ordinarĭ, ajutătorĭ şi onorarĭ ai Reuniunei. *b*) P. T. Reuniunĭ învĕţăt. din Ungaria. *c*) Toţĭ iubitorii de înaintarea şcólelor şi învĕţămêntului poporului nostru. Membrii ordinarĭ ai reuniunei au sĕ notifice presidentului cu 8 ḑile înainte scusele pentru eventuala lor absentare precum şi doritorii de a diserta séu de a păşi cu propunerĭ, cu ocasiunea acestei adunărĭ, operatele lor se le trimită tot la acel termin. Competinţele şi restanţele sunt a-se rĕspunde de către domnii casarĭ filialĭ până la 8 Aug. st. n. a. c.

Dat Baia-mare, în 10 Iulie 1902.

Ioan Leşian m. p. presid. Reun. — *Ştefan Pop* m. p. secret. Reun.

Spre orientare. Invitare la concert, producţiunea teatrală şi petrecerea de vară proiectată deja, se va face în mod deosebit. După şedinţa primă va fi prânḑ comun, la care moralminte e dator a participa fie-care membru present. Acei, carĭ doresc a participa la prânḑul comun, sunt rugaţĭ a-se înscrie barem cu 8 ḑile mai înainte de adunare la d-l Atanasiu Lupan în Baia-sprie (Felsőbanya) carele — la cerere — va trimite apoi la gara din Baia mare în 11 Aug. st. n., adecă Lunĭ séra la 10 óre trăsurile necesare. Cheltuelile trăsurilor vor fi câte o corónă de fie-care persónă.

Programa:

Şedinţa I a. 1) La 7 óre a. m. serviciu divin solemn în biserica parochială. 2) La 9 óre deschiderea adunării prin preşedinte. 3) Cetirea şi verificarea protocolului adunărei ultime. 4) Raportul gen. al comitetului despre activitatea sa, dela ultima adun. gen., prin Stefan Pop secret. Reun. 5) Raportul cassarului gen. Georgiu Dipse despre averea în banĭ a Reuniunei. 6) Raportul bibliotecarului gen. Ioan Batin despre starea bibliotecei gen. 7) Raportul comisiunei critisătóre a operatelor înaintate pentru acéstă adunare prin Ştefan Pop pres. comisiunei critisătóre. 8) Cetirea disertaţiunei despre: „Carĭ sunt erorile crescerei din timpul nostru?“ séu eventual în lipsa acesteia a altei disertaţiunĭ aprobată de comisiunea critisătóre. 9) Esmiterea comisiunilor de câte trei membrii: *a*) pentru esaminarea raportului; *b*) censurarea socotelilor; *c*) incassarea taxelor şi înscrierea de membrii noi; *d*) pentru culegerea propunerilor; *e*) comisiunea pentru constatarea membrilor presenţĭ şi absenţĭ, precum şi a on. óspeţĭ presenţĭ.

Şedinţa II-a. 1) La 4 óre p. m. redeschiderea şedinţei prin preşedinte. 2) Raportul comisiunilor esmise: *a*) comisiunea censurărei raportului comitetului; *b*) comisiunea censurărei socotelilor cassarului; *c*) comisiunea incassărei taxelor şi a înscrierei de membrii noi: *d*) comisiunea pentru culegerea propunerilor. 3) Cetirea şi aprobarea regulamentului reuniunei. 4) Reformarea §-ului 10, 19, 45, din statute. 5) Statorirea locului şi a timpului pentru adunarea generală a anului viitor. 6) Inchiderea adunării.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerei împreunate cu dans din 29 Iunie n. c. aranjată de „Reuniunea femeilor gr. cat. din Zlatna“ cu binevoitorul concurs al unui grup de teologĭ din Blaşiŭ, mai mulţĭ stim. domnĭ şi dame din loc şi jur au binevoit a-ne da sprijinul lor moral şi material.

Intre cei cărĭ au suprasolvit sunt următorii: Dr. Vasilie Fodor adv Abrud 10 cor., Dionisie Popovicĭ notar Băcia 2 cor., O. D. Amos Popescu preot V.-Dosului 2 coróne, d-l Valeriu Dăianu not. Mihalţ 2 cor., d-l M. Wenetschek consilier de mine Zlatna 3 cor , O. D. Nicolae Cristea preot Valea Bulzului 1 cor., Pr. On. D. Petru Popovicĭ protopresb. Abrud 2 cor., d-l Iuliu Pop ospătar Zlatna 2 cor., d-l Iuliu V. Albini notar Zlatna 4 cor., Ludovic Giurca preot Trimpoele 3 coróne, O. D. Ioan Moldovan preot Pĕtrângenĭ 2 cor., d-na Octavia Vişa Zlatna 1 cor., d-na vĕd. Lukáts I. Zlatna 1 cor., d-l Molnar Karoly forestier suprem Zlatna 2 cor , Petru Petringenar viceprimar Zlatna 1 cor., d-l Mih. Moldovan ospĕtar Zlatna 2 cor., Ioan Cismaş subnot. Zlatna 2 cor., Stef. Păsculeţ Zlatna 1 cor. Anton Wolf Zlatna 1 cor., Ioan Codruţ Zlatna 1 cor. şi d-l Goldberger Ignacz Zlatna 3 cor.

S'a incassat cor. 488 40 banĭ. S'a spesat cor. 377 22 b., resultă câştig curat 101 cor. 18 b., care sumă s'a predat comitetului Reun. femeilor gr. cat. spre administrare.

Priméscă şi pe acéstă cale mulţămitele nóstre toţĭ stim. d-nĭ binevoitorĭ şi sprijinitorĭ ai tinerei nóstre Reuniunĭ, precum şi stim. d-nĭ teologĭ, carĭ prin binevoitorul lor concurs au potenţat reusita petrecerei, în fine priméscă mulţămitele nóstre şi acele stim. familii, carĭ au binevoit a găzdui şi a provedé cu de ale mâncăriĭ pe tinerii concertanţĭ pe timpul cât au petrecut în Zlatna.

Zlatna, 2 Iulie n. 1902.

Comitetul Reun. fem. rom. gr. cat.

Avis scolastic.

(Internatul „Pavelian" din Beiuş).

Părinţii, carĭ doresc, ca copiiĭ lor pe anul şcolar 1902/903 sĕ fie aşedaţĭ în internatul Pavelian de băieţĭ gr. cat. de lângă gimnasiul superior gr. cat. din Beiuş, sunt avisaţĭ, că cel mult până la 20 August st. n. a. c. sĕ-şĭ trimită petiţiile la rectoratul acelui internat. Taxa de întreţinere la an e: 240 cor., pentru uniformă 64 cor., Taxele sĕ plătesc în două rate anticipative: la 1 Septemvrie şi 1 Februarie.

Informaţiunĭ mai în detai se dau de către

Rectoratul internatului Pavelian de băeţĭ

ULTIME SCIRI.

Năsĕud. 19 Iulie. La grăniţerii din Bistriţă érăşĭ se încep *traficările cu averea grăniţărescă* pentru calea ferată someşană, *în contra voinţei* deja precisate a *comunităţilor*.

Sofia, 18 Iulie. Diarele anunţă, că *Firmilian*, noul metropolit sêrb la Ueskueb, ar fi fost răpit din acest oraş. Sgomotul însĕ nu se confirmă.

Literatura.

A apărut *„Luceafĕrul"* nr. 2. cu următorul cuprins: 1) Ceva despre dramă, de S. St. 2) Anno Domini 2202, de Zeno Sylvian 3) O lume aşi da... poesie de Horia 4) Vis, de Sebastian. 5) Xenia, de Gr. 6) Acasă, poesie de Octavian. 7) Dela cei ce nu mai sunt (Scrisorĭ de ale lui Aron Pumnul) 8) Noi nis acasă, poesie de V. Vlad Delamarina. 9) Vis orĭ realitate, de Othmor. 10 Despărţirea, poesie de V. E. — Cronică etc. Luceafĕrul apare de două orĭ pe lună în Budapesta VI. Str. Vörösmarty nr. 60-a. Abon. pe un an 10 cor. pe $^1/_2$ an 5 cor. Streinătate 15 francĭ.

Despre cruţare.

Conferenţă ţinută de d-l **M. Navrea** în comuna Bod, cu ocasiunea adunării generale a Asociaţiunei pentru lit. rom. şi cult. pop. român (desp. Braşov) la 16 (29) Iunie 1902.

— Fine. —

Mulţĭ dintre D-vóstrĕ se vor fi cugetat de multe-orĭ la modalităţile de a puté câştiga banul mai lesne, la marele secret al câştigărei banului. Cu tóte acestea nu e nicĭ un alt secret aicĭ, de cât acela ce resultă din proverbele fie-cărui popor şi care e atât de simplu, anume: *îngrijesce de crucer, că fiorinii se vor interesa de tine.* Un crucer este de fórte mică valóre şi cu tóte acestea comoditatea multora atêrnă dela cheltuirea cumpănită a acestor crucerĭ. Lasă cine-va sĕ-i cadă din mână un filer — rĕsplata muncei sale grele —, îi lasă pe unii în cârciumă, pe unii aicĭ, pe alţii dincolo, şi va vedé, că ajunge de nu va avé în tótă viéţa lui un crucer de prisos în pungă Pe când décă ar purcede aşa, ca aceşti banĭ, pe carĭ îi cheltuesce zadarnic, sĕ-i pună la vr'un institut de păstrare séu asigurare. de sigur că ar face un lucru plăcut atât înaintea ómenilor, cât şi a lui D-deu. Nicĭ nu se póte pune pe hârtie unica mângăiere a unei familii vĕduve, ce i-o aduce în haosul cel mare de amărăciunĭ şi durerĭ banii agonisiţĭ prin chibzuiala soţului ei rĕposat.

Deprindêndu-ne de timpuriu a păstra ce este de păstrat, ne câştigăm o rîvnă de muncă mai mare, agonisim mai mult, şi prin acésta ne scăpăm întru cât-va de grija viitorului. Chiar proverbul ne spune, că *banii la banĭ trag.* Décă ai început odată sĕ agonisescĭ şi sĕ păstrezĭ, nu-ţĭ vine greu a continua acest drum.

Pentru-ca sĕ vĕ arăt mai bine adevĕrul celor de mai sus, vĕ istorisesc viéţa unui bancher din Paris. Inainte de a-şĭ câştiga el epitetul de bancher, era un simplu oficiant de bancă, care trăia din léfa-i modestă. In fie-care séră obicĭnuia sĕ iee câte-un pahar de bere. Dela o vreme a început sĕ adune dopurile de bere, ce le găsea pe jos. In felul acesta a trăit el 8 anĭ de dile şi în decursul acestui timp a adunat atâtea dopurĭ, în cât vindêndu le, a luat suma de 8 Napoleonĭ. adecă 80 fl. Cu acéstă sumă a început sĕ facă fel de fel de afacerĭ comerciale, ér la mórtea lui a lăsat o avere de $^1/_2$ milion de florinĭ. Étă déră ce face felul practic de întrebuinţare a banilor.

Un alt cas, care ne arată ce póte face o hotărîre bărbătéscă în câştigul de banĭ. Un tînĕr moştenind dela tatăl sĕu o avere destul de însemnată, s'a dat cu totului tot plăcerilor, ast-fel că în scurtă vreme nu numai că cheltuì tótă averea, dér mai făcù şi o mulţime de datorii. Vĕdêndu-se în starea acésta miserabilă, se hotărî sĕ se împusce. Când sĕ tragă glonţul, mâna începù sĕ-i tremure şi-şĭ reaminti tóte faptele lui de mai înainte Se hotărî sĕ câştige ce-a perdut. Cu hotărîrea acésta decisivă întorcêndu-se către casă, vĕdù înaintea unei case o grămadă de cărbunĭ. Pe lângă o mică remuneraţiune se oferi a-i ridica şi a-i căra înăuntru. Oferta lui fù primită şi, pe lângă remuneraţiune, mai căpĕtă şi ceva de mâncare; astfel, că banii aceştia putù sĕ-i pună la o parte. Lucrând adĭ aicĭ, mâne dincolo şi cruţând din tóte părţile, fù în stare nu peste mult, ca pe banii proprii sĕ încépă un mic negoţ de vite. După ce şi acésta îi succese splendid, începù afacerĭ mai marĭ, ast-fel că după mai multe întreprinderĭ norocóse, devenì om bogat c'o avere mai mare ca mai înainte; dér în schimb se şi făcù un mare sgârcit.

Cu un spirit nobil şi cu aceeaşĭ hotărîre bărbătéscă, ar fi putut fi acest om un binefăcĕtor atât pentru sine însuşĭ, cât şi pentru alţii. In casul acesta viéţa şi faptele lui au fost atât de dejositóre, ca mai înainte.

Faptul, că te îngrijescĭ de tine şi de alţii şi-ţĭ adunĭ „banĭ albĭ pentru dile negre", pentru-ca la bĕtrâneţe sĕ nu fi necesitat a munci din greu pentru a nu fi nicĭ baremĭ în stare a-ţĭ agonisi cele trebuinciose, — faptul acesta, dic, este onorabil, ba chiar o datorinţă a fie-cărui om. Dér voind sĕ grămădescĭ banĭ, numai pentru-ca sĕ ai banĭ şi sĕ scie lumea, că ai avere, este o dovadă de negenerositate şi de sgârcenie. Contra acestui obiceiŭ de economisire esagerată trebue sĕ se păzéscă orĭ-ce om înţelept. Nu banii în sine, ci iubirea de banĭ este aceea, care ne conduce la rele; o iubire, care limitéză şi micşoréză simţul human şi în deosebĭ adevĕrata reputaţiune. Cine nu cunósce alt-ceva, decât banul, póte fi un om bogat. dér pentru aceea tot-deuna este o fiinţă sĕracă de spirit.

Felul şi modul cum un om se jertfesce iubirei de bogăţie, se asémĕnă fórte mult lăcomiei maimuţei. Sĕ vedeţĭ numai cum e casul acesta. Ómenii din Algeria — o mică ţéră în Africa — voind sĕ prindă maimuţe, se folosesc de lăcomia lor. Iau un fel de lubeniţă, o curăţă înăuntru, fac pe urmă o mică gaură, ca sĕ încapă în lungime mâna maimuţei şi pun nisce urez în ea. Peste nópte trecênd maimuţa pe lângă lubeniţă, miróså urezul. Bagă mâna înăuntru, prinde urezul şi dă sĕ scótă mâna Dér acum bucluc. Nu póte scóte mâna, pentru-că este închisă. Sĕ smucesce în drépta şi în stânga şi tot zadarnic. Dér, ca sĕ lase urezul din mână nu-i trăznesce prin cap, astfel rĕmâne ea cu mâna în lubeniţă până dimineţa, când o prind.

Étă déră, că lăcomia prea mare ne duce şi la nĕcaz; prin urmare sĕ ne ferim de a cădé şi în greşala asta. Căcĭ ce am şi face noi cu averile cele marĭ, décă nu suntem în stare sĕ ne nutrim şi îndestulim trupul şi sufletul nostru. Şi mai pe urmă, cele mai marĭ lucrurĭ din lume nu s'au făcut de către ómenii carĭ adună numai pentru-ca sĕ aibă ci de regulă de ómenii mai sĕracĭ la pungă, dér mai bogaţĭ cu duhul.

Cel mai mare bine al omenimei, de care s'a putut împărtăşi vre-odat, a fost *Creştinismul.* Acéstă sfântă şi curată lege, la isvorul căreia întréga omenime cultă aprópe 2 mii de anĭ s'a adăpat de iubire şi generositate, a fost lăţită aprópe pe întreg pămêntul de către ómenĭ sĕracĭ. Pe urmă cei mai marĭ cugetătorĭ, artiştĭ şi învĕţătorĭ au fost ómenĭ cu mai puţine averĭ Şi totdeuna va fi aşa: clasa mai sĕracă va fi mai tare în credinţă, mai harnică în muncă şi mai înţeleptă în cugetare. Chiar décă posedăm averĭ, sĕ nu căutăm a ne da arama pe faţă, a ne arăta sgârciţĭ Tot-deuna sĕ ne arĕtăm generoşĭ faţă de noi înşine şi faţă de alţii şi sĕ nu fim mândri de averea nóstră. Servéscă ne de esemplu păţania lui Iov cel bogat. El poseda o avere fórte mare în vite şi în case, dér pentru aceea nu era nicĭ-odată mândru de ea şi în deosebĭ sgârcit, ci din contră tot-déuna era milostiv şi îndurător faţă de ómenĭ. Dumnedeu voind sĕ-i pună la probă caracterul sĕu şi iubirea faţă de ómenĭ, i-a nimicit tóte vitele şi casele, încât a rĕmas sĕrac lipit pămêntului şi afară de aceea i-a mai dat şi nisce bóle. Cu tóte acestea el n'a desperat şi n'a rĕmas mâhnit, ci cu adevĕrată evlavie rostea: *„Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului bine cuvêntat de acum şi până în veac".*

* * *

Incă un cuvênt şi voiŭ încheia. In cele premerse am căutat sĕ dau o oglindă fidelă a avantagelor, ce resultă dintr'o bună economie, dintr'o cruţare înţeléptă, şi desavantagele séu părţile rele ale avariţiei

Décă ne vom îmbrăca cu aceste nobile virtuţĭ, atuncĭ fie sigur orĭ şi care dintre D-vóstrĕ, că nu va mai fi nevoie sĕ ne luăm în mână „toiagul călĕtor" pentru a ne căuta în regiunĭ depărtate şi de abia audite norocul visat.

Poveţe despre păstrarea sănĕtăţii.

Aerul.

Aerul înconjóră corpul nostru şi tot ce se află pe pămênt, întră prin gură şi prin nas în plămânĭ, şi d'acolo în sângele ómenilor şi animalelor; nu-l vedem, îl simţim însĕ, mai ales când este prea cald, séu prea rece, séu când se află în mişcare din causa vêntului. Dela începutul vieţii până la mórte, tragem aer prin nas şi prin gură în plămânĭ şi nu putem trăi fără de aer.

Omul şi dobitócele trag în plămânĭ aer curat şi scot din plămânĭ prin gură şi prin nas aer stricat, amestecat cu aburĭ şi alte materii netrebuinciόse corpului; mai ies din corp prin piele, cu sudóre (nădusală) apă, aburĭ şi alte necurăţenii, carĭ strică aerul din locuinţe, din grajdurĭ şi din alte locurĭ, în carĭ se află ómenĭ séu vite, şi décă nu reînoim acel aer, décă nu-l premenim, deschidênd uşile şi ferestrele, pentru-ca sĕ iasă aerul stricat şi pentru-ca se între aer curat, sănĕtatea nóstră este ameninţată, căcĭ aerul eşit din plămânĭ este otrăvitor. Ómenii, mai ales copiiĭ carĭ şed mult timp într'un aer stricat, sunt mai palidĭ, au sânge mai apos, sunt cu mai puţină putere, decât cei carĭ trăiesc în aer curat.

Aerul din casă se strică nu numai prin necurăţeniile, carĭ provin din corpul ómenilor, ci şi prin fumarea de tutun, prin vardă (curechiŭ), care se acresce, prin dovlecĭ şi alte fructe, carĭ putredesc, prin piei crude, prin cărbunĭ aprinşĭ, prin mangal, prin vetre cu coş rĕu, carĭ nu trag bine, prin sobe crăpate, carĭ lasă fumul sĕ între în casă, prin lămpile rĕu făcute, prin arderea de petroleu (gaz) prost, prin aburi carĭ ies dela bucatele pe carĭ le gătim, de la rufele pe carĭ le spălăm şi le întindem, dela cârpe şi obiele murdare, carĭ le uscăm în casă, prin diferite necurăţenii, carĭ zac şi putredesc în curte şi în jurul casei. Din necurăţeniile din aer sunt fórte vătĕmătóre: praful, care îl aducem în casă cu încălţămintea, cel care se face în casă din pămêntul aşternut pe jos, din murdăriile aruncate pe jos, apoi uscate, călcate cu picióre şi ridicate în aer, din scuturarea hainelor şi aşternutului, din măturarea casei cu mătura uscată, în loc de mătură udă, orĭ după stropire cu puţină apă curată. Aerul mai póte conţine nisce materii fórte fine, molipsitóre, provenite dela ómenĭ bolnavĭ de bóle lipiciόse.

Adesea orĭ mirosul urît al aerului ne arată, că el este stricat; alte-orĭ însĕ, aerul otrăvit n'are un miros osebit, prin care sĕ putem cunósce, că este vătĕmător sănĕtăţii. Décă aerul conţine numai cătăţimĭ micĭ de praf, ne putem apĕra contra lui, căcĭ omul sănĕtos trage obicĭnuit aerul prin nas şi praful se opresce în nas de păreţiĭ umedĭ dinăuntrul nasului şi nu întră în plămânĭ; ér décă se află în aer prea mult praf, ca la móra de făină, la curăţirea grânelor, la scóterea varului din cuptor şi la încărcarea lui, trebue sĕ ţinem gura închisă, sĕ nu vorbim.

Décă aerul se strică alăturĭ cu casele séu chiar în casele nóstre, trebue să depărtăm necurăţeniile, carĭ produc acea stricăciune; apoi trebue să aerisăm casele nóstre, trebue să premenim aerul dintrênsele prin deschiderea uşilor şi ferestrilor de mai multe-orĭ pe ḑi. Să nu ne temem, că aerul próspet şi rece, care întră iérna prin ferestre şi uşĭ deschise, va vătăma sĕnătatea nóstră şi acea a copiilor; aerul stricat aduce un rĕu mai mare, decât puţinul aer rece cu care-l primenim, şi décă copiiĭ sunt prea micĭ, n'avem decât să-i acoperim cu o strae óre-care, cu o pătură pentru timpul cât va sta ferêstra deschisă Chiar décă se află cine-va bolnav în casă, acésta nu ne póte opri ca să reînoim aerul din casă, căcĭ omul bolnav are şi mai mare trebuinţă de aer curat, decât cel sănĕtos; pentru-ca să nu rĕcéscă, îl putem înveli cu ţóle în timpul cât vor sta ferestrele deschise.

(„Conserv.") **Dr. I. Felix.**

Altoirea în ochiŭ.

Aflându-ne aprópe de epoca când trebue făcută altoirea în ochiŭ am credut necesar a arăta pe scurt modul cum trebue practicată, şi produsele ei.

Acest sistem de altoire e cel mai bun, prin faptul, că este fórte simplu, reuşesce bine şi rana făcută subiectului e mică; aşa că în caş de nu se prinde altoiul, subiectul nu sufere nicĭ o schimbare, putêndu-se realtoi din nou.

Altoirea în ochĭ nu se póte practica, decât dela sfirşitul lunei Maiŭ şi până la Septemvrie, prin faptul, că numai în acéstă epocă plantele sunt în deplină vegetaţie. In altă epocă nu se póte practica, neputêndu-se deslipi cója subiectului.

Acéstă altoire se face în ochiŭ *crescênd* şi *dormind*. Operaţiunea este aceea şi, cu deosebire că altoirea *în ochiŭ crescênd* se face în lunile Maiŭ şi Iunie şi ochiul se desvóltă în acelaşĭ seson, pe câtă vreme cea în *ochiŭ dormind* se face în lunile Iulie şi August, ochiul stând în stare dormitândă până în primăvara următóre.

Altoirea în ochiŭ crescênd se face mai mult la *trandafirĭ şi plante noue*, pe carĭ cine-va doresce a-le înmulţi repede.

Étă cum se practică acéstă altoire:

Altoiul constă dintr'un ochiŭ cu o bucăţică de scórţă, care se scóte după vlăstarii de forţă mijlocie, tăindu-se foile dela $^3/_4$ din peţiolul lor.

Sunt de preferat ramurile cele cópte bine, alegêndu-se ochii cei mai bine formaţĭ; ér cei dela basa şi vêrful ramurei, se aruncă. Ochiul se scóte cu o bucăţică de cóje prin ajutorul unui cuţit tăios de altoit.

Décă ochiul s'a scos cu lemn, se póte desprinde fórte uşor partea lemnósă. Când se observă în interiorul altoiului o gropiţă îl aruncăm prin faptul, că atuncĭ piciorul ochiului lipsesce şi vom avé o nereuşită sigură.

Altoirea în ochiŭ fără lemn se practică mai mult în lunile Maiŭ şi Iunie la trandafirĭ; însĕ décă altoirea se face în Iulie şi August, în *ochiŭ dormind* bucăţica de lemn dela altoi să lasă nescósă.

După ce altoiul s'a pregătit, să face şi subiectului o tăietură în curmeziş şi una longitudinală în formă de T. Acéstă tăetură trebue să pĕtrundă numai în scorţă. Apoi se depărtéză marginele tăeturei cu spatula nemetalică a cuţitului de altoit şi se introduce altoiul cât se póte de repede. După ce s'a introdus altoiul, se taie partea ce trece de tăietura transversală; apoi se légă cu tei topit séu cu rafie, lăsându-se ochiul puţin descoperit.

Când ramurile sunt recoltat mai înainte de a începe altoirile şi chiar în timpul altoirei, trebue învĕlite în muschĭ, ferindu-le de contactul aerului, séu înfigêndu-le cu basa în fructe suculente, ca castraveţĭ, cartofĭ etc.

Cu cât operaţiunea se face mai repede, cu atât reuşesce mai bine; trebue calculat cel puţin 50 altoi pe oră.

După 10—15 ḑile dela data altoirei se controléză toţĭ altoii slăbindu-se legăturile la aceea ce ar presenta puţine sugrumăturĭ.

Un altoiŭ se cunósce că e prins, décă după 8 ḑile codiţa cade uşor când se atinge cu degetul — Indată-ce s'a făcut prinderea, e bine să se taie legăturile, spre a-se evita sugrumăturile.

In luna Februarie séu mai bine ḑis pe la sfirşitul iernei se retéză subiectele altoite la 15—20 c. m. înălţime dela pămênt. Aceste cepurĭ servesc ca sprijin de care se vor lega altoii.

Cepurile se taie îndată ce altoii se pot susţine singurĭ, dobândind destulă forţă.

(„Jurn. Societ. centr. Agric.") **N. D. Cojocaru.**

Monumentul dela Mirislău.

Sunt trei sute şi câţĭ-va anĭ de atuncĭ!... Treiḑecĭ de decenii s'au părăndat de când Mirislăul, acest mic satuleţ, şi-a căştigat însemnătate istorică!... Era în luna Septembre anul 1600 şi era de prevĕḑut o ciocnire între Mihai Vitézul, atuncĭ domn cu putere în Ardeal, şi între crudul Basta, comandantul trupelor împĕrătescĭ! Şi martor al acestei ciocnirĭ decidĕtóre avea să fie Mirislăul şi împrejurimea luĭ. In acest sat şi în apropierea luĭ îşĭ tăbărî adecă Mihaiŭ oştirea sa. Spun bĕtrânii, că înainte de astă tăbărîre satul acesta nu se chema Mirislău. Se chiamă aşa — ḑic ei — numai de când Mihai Vitézul îşĭ făcŭ tabăra aicĭ şi-şĭ plimbă de câteva-orĭ prin sat calul sĕu, care era „*o mândrenie de cal numa ca el*" neînfrânat, sumeţ aprig de tot. De atuncĭ ḑice-se, că locuitorii Ungurĭ ai satului iau ḑis „Merészló — Miriszló". Din întrégă versiunea acésta cât e adevĕrat, cât nu, e greu de hotărît, cel puţin mie-mĭ este greu s'o fac acésta!... Destul, că Mirislăul a fost martor la crâncena luptă acum sunt trei sute de anĭ pe câmpul dintre sat şi Mureş. în partea dréptă a căruĭ e aşeḑat satul. Mirislăul a vĕḑut crîncena şi desperata luptă a celor două tabere, el a vĕḑut nenorocita luptă, în care Mihai Vitézul e învins de crudul general Basta. Câmpul Mirislăuluĭ a fost să fie locul de îngropare al vitejiei armane române.

Mirislău loc de tristă amintire pentru noi din ḑilele de 17 şi 18 Septemvre 1600. Mirislău, cât de amar te blastĕmă pe tine scriitorul nostru Bălcescu în „Istoria luĭ Mihai Vitézul" când ajunge cu firul istoriei la lupta asta de pe câmpul tĕu, pentrucă tu te-ai făcut mormĕntul vitejieĭ luĭ Mihai.

Adĭ pe câmpul acela să ridică un monument de piatră în amintirea luptei.

O prismă de piatră în patru feţe, avĕnd o înălţime de vr-o 3 metri, aseḑată pe partea dréptă a „văii Mirislăului", între drumul de ţéră, ce duce dela Aiud spre Turda şi între linia ferată.

In locul acesta drumul de ţéră şi linia ferată merg aprópe alăturea trecĕnd preste „valea Mirislăului", care cu câţĭ-va paşĭ mai în jos de calea ferată se varsă în Mureş.

Monumentul acesta spune adĭ trecătorilor despre trista luptă. Vorbele tăiate pe trei din feţele acestei pietri spun ochiului sciutor de cartă tótă lupta asta nenorocită, spun timpul şi locul ei, dau numele conducĕtorilor învingĕtorĭ şi învinşĭ.

Pe partea de către drumul ţĕrii ochiul trecĕtorului cetesce cuvintele, carĭ pe romănesce sună astfel:

M. D. C.

Acéstă columnă a ridicat-o din contribuirĭ „Societatea de istorie şi archeologie din comitatul Albeĭ de jos" în amintirea treicentenară a luptei dela Mirislău, întêmplată în 17 şi 18 Sept. 1600.

1 9 0 0.

Sunt apoi şése versurĭ, carĭ în prosă pe românesce ar fi cam aceste:

„Ardélul era învĕlit în négră întune-
„cime, încât nu putea să deosibéscă,
„pe prietin de duşman. Nu scia Ardé-
„lul, că pe el îl prădéză călăul sĕu;
„aperătorul sĕu; nu scieа să plângă séu
„să se bucure după câte o învingere?..
„Aicĭ pe câmpul acesta după órba
„nópte, s'a fĕcut ḑiua sângerósă şi a
„început să încolţéscă speranţa în un
viitor mai bun".

Sunt pe faţa de către drum. Pe celelalte două feţe sunt învingĕtorii de oparte şi învinşii de cealaltă.

Pe partea stângă a monumentului rîndurile scobite în piatră dau numele comandanţilor din tabăra luĭ Basta şi după ăst scurt catalog vorbele:

„*s'au luptat, au învins*".

„S'au luptat au învins" — ne spune monumentul, şi . . . tace! Cum s'au luptat, cum au învins, n'are nimic a face — destul că ómenii lui Basta „s'au luptat şi au învins".

Şi-acum, trecĕtorule, cetesce şi ce stă pe faţa de către vale şi spune, ce simţĭ cetind? . . . Par'că aşa de-a jale sună cuvintele:

„Pe câmpul acesta în o luptă de două
„ḑile l'au învins pe voivodul Mihail,
„în a căruĭ óste au fost" . . .

Se înşiră şi aci comandanţii învinşĭ şi apoi urméză patru versurĭ:

„Mormĕntul comun a aprópe ḑece mii
„de eroĭ, căḑuţĭ în astă luptă, l'au spă-
„lat mai târziu apele Mureşului, care-s
„póte a ţĕrii mele lacrimĭ."

Şi cu aceste cuvinte de pe monument s'a isprăvit, piatra a spus totul ce scie ea, tot ce i-a spus şi ei unélta măestrului. Monumentul tace acum, stă neclintit înaintea ochiului privitorului, care-l mai mĕsóră odată de jos până sus. In momentul următor ochiul, ce nu vedea decât literile scobite în piatră, vede acum în realitate parcă ceea ce spun vorbele acelea. Cetitorul e acum în vremile vechĭ cu trei sute de anĭ înainte de asta. Inaintea lui decurge acum lupta desperată, cad voinicii, sute de cadavre zac culcate la pămênt şi printre ele în şiróe curge sângele, să se verse în undele Mureşului. Ţĕrmul drept al Mureşului e ros de sângele cald, ce aburesce încă. bea locul sânge de voinic şi ce nu mai póte bea, lasă să curgă, să se amestece cu apa tulbure a Mureşului. E a doua ḑi de luptă, se înseréză, când de pe câmpul de luptă să ridică ḑece mii de suflete şi sbóră departe părăsind ţpămêntul. Lupta e sfîrşită, învingĕtorii ridică'n aer strigăte de bucurie, pe când Mihai Vitézul, capul oştirei aicĭ învinse, trist în fruntea óstei sale decimate trece Mureşul călare, să se odihnéscă după oboséla mare de două ḑile, trece Mureşul şi pe ţĕrmurul stâng al lui se duce prin pădurile, ce acoper dealurile, acelea săşĭ caute un loc de adăpost. Şi étă-l acum s'aşéḑă cu ostaşii sĕĭ rĕmaşĭ în viéţă, tocmai pe cóma şirului de délurĭ din stânga Mureşului, în o rarişte în mijloc de pădure. Locul acesta are asemănare cu şéua, şi de atuncĭ şi adĭ îĭ ḑic: *Şéua lui Mihaiŭ*.

Aceste tóte au fost, au fost de mult cu trei sute de anĭ înainte de asta. Adĭ toţĭ câţĭ umblă pe locurile acelea, le aud dela monumentul de lângă drum, care e anume pus acolo să spună la lume aceste. Le spune aceste tóte şi „*Şéua lui Mihai*" dér ea nu şcie spune ori-cui, ea nu e în stare să vorbéscă orĭ-căruĭ privitor. Ea vorbesce numai cu acel ochiŭ de privitor care o cunósce pe ea, care îĭ scie numele ei. Şéua o vĕd ḑilnic, din curte séu din casă, când stau la ferêstră şi ea ḑilnic îmĭ povestesce ce scie. Monumentul dela Mirislău îl vĕd mai rar, dér de câte-orĭ trec pe lângă el, tot-déuna mĕ face atent, cum face el pe fiecare Român, când ḑice par'că:

„Trecĕtorule, nu trece aşa de nepăsător şi rece pe locul acesta. Cugetă, că locul pe care acum calcĭ, sfânt este. De aicĭ, din locul acesta au plecat în alte lumĭ 10,000 de suflete de odată. Cu sângele a ḑece mii de vitejĭ e udat locul, pe care acum trecĭ. Cu respect şi veneraţiune să cade să calcĭ pe locul acesta".

Şi fiecăruĭ trecĕtor multe ... multe ar mai avé de a-i spune acéstă piatră, monumentul acesta dela Mirislău.

Decea, 1902. **Milu.**

Starea sĕmĕnăturilor.

După rapórtele sosite la ministerul agriculturei din Budapesta, până la 10 Iulie situaţia agriculturei se presentă pe cum urméză:

In prima treime a luni Iulie a fost de asemenea timp schimbăcios, întâi căldură mare, apoi furtunĭ, ploi, grindină şi vreme rĕcorósă, aşa că în munţĭ a şi nins. Timpul acesta a pricinuit în multe părţĭ stricăciunĭ, aceste stricăciunĭ însĕ n'au fost aşa de marĭ, după cum se credea în primul moment. Cele mai multe plângerĭ vin despre culcarea la pămînt şi încălcirea grânelor şi mai puţine despre pagubele pricinuite de piatră, rugină şi insecte. In comitatele Ciongrad, Cianad, Arad, Bichiş, Torontal, Bihor s'a observat *putreḑirea rădĕcinelor*, care a causat multe pagube mai ales la agricultorii micĭ. In comitatele Zala, Somogy, Baranya, Baciŭ-Bodrog, Pesta, Sobolciŭ, Sĕlagiu Solnoc-Dabâca, Caraş-Severin, Torontal, Abauj-Torna, Sáros, Szepes Zemplin, Turda Arieş, au făcut multe stricăciunĭ *furtunile, piatra şi ruperile de norĭ*. Rugina n'a bântuit în mĕsură aşa mare, cum se credea la început, aşa că atât calitatea, cât şi cantitatea grâului va fi mai bună, de cum se nădăjduia. Cu tóte plăgile elementare şi cu tot timpul capricios, ce a ţinut încă din primăvară, *recolla* bucatelor de tómnă, — după cât se póte judeca din secerişul început — va fi *mai bună, decât mijlocie*. Şi *semĕnăturile de primăvară*. s'au îndreptat în aşa mĕsură, în cât putem nădăjdui o recoltă bună. Peste tot recolta pare a fi asigurată, de şi este de temut încă de vreme nefavorabilă. Secerişul merge bine înainte şi s'a secerat deja nu numai săcara şi orzul de tómnă, dér în multe locurĭ şi grâul. Furtunile au stricat în unele locurĭ şi bucatele secerate deja şi aflătóre în crucĭ, dér paguba nu va fi aşa de mare, dat fiind, că bucatele anul acesta n'au fost secerate în stare rĕscóptă, aşa că grăunţele nu s'au scuturat în mĕsură mare. *Cucuruzul* însĕ în multe părţĭ stă fórte rĕu. Prospectele recoltei cu tóte viscolele s'au îndreptat în privinţa calităţii. In cele mai multe părţĭ s'au secerat câte 25—30—36 crucĭ, aşa că pe lângă bogata recoltă de paie s'a obţinut şi un resultat de câte 35 chilo şi mai bine.

Teritoriul dintre Dunăre şi Tisa, ţĕrmul drept al Dunării şi unghiul între Tisa şi Mureş promit un resultat mai bun, de cât mijlociu. Bunişor este resultatul şi pe ţĕrmul stâng al Dunării şi într'o parte a teritorului Tisei, dér mult mai slab este în Ardeal. Arealul sĕmĕnat cu grâu este de 5,877,378 jughĕre catastrale şi calculându-se pe jughĕr în termin mediu mai bine de 7 măjĭ metrice, întréga recoltă se póte evalua la 42 milióne măjĭ metrice. Anul trecut a fost numai 34 milióne. Atât cualitativ, cât şi cantitativ este aşa dér mai bun resultatul, de cât anul trecut. Cele mai bune resultate s'au obţinut în comitatele: Barş, Strigon, Neutra, Pojun, Vesprim, Şopron, Heves, Borsod, Bichiş, *Timiş, Torontal*. — Secara este semănată pe un areal de 2,004.450 jughere catastrele şi promite 6.64 măjĭ metrice de jughĕr, total 13 milióne, adică cu 2 milióne mai mult, de cât anul trecut.

Orzul de tómnă promite o recoltă mijlocie. S'au numĕrat 1.720.940 jughere, se speră 12 milióne măjĭ metrice.

Ovĕsul a suferit mult. In multe părţĭ a îngălbenit şi a fost copleşit de burueni. S'au semĕnat cu ovĕs 1.738.227 jughere. Se speră 10 milióne măjĭ metrice.

Cucuruzul a întârḑiat.

Seceratul şi treeratul rapiţei s'a întârḑiat din causa ploilor.

Fînéţele sunt slabe.

Prima reuniune pentru înzestrarea fetelor.

In luna lui Iunie 1902 sau înscris din nou 1075 partide, şi s'au plătit premii de zestre . . . . K. 46789.58.

Dela 1 Ianuarie până înclusive 30 Iunie 1902, numerul partidelor înscrise din nou este de 5906, şi suma plătită ca premii pentru înzestrare . . . . K. 308371.75.

Starea averei:

2 case cu 4 etajurĭ	K. 1.495,741.20
Depuneri spre fructificare	„ 2.101,935.25
Efecte de valóre clasa prima 200,000 K. valóre nominală $4^1/_2\%$ obligaţiunĭ a capitalei . . à 98·58	„ 197,000.—
400,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţiĭ a băncilor hypotecare cu cartel a caselor de păstrare ung. à 98.58	„ 392,000.—
600,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţii a caselor de păstrare din capitală . . . . à 98.—	„ 588,000.—
200.000 K $4^1/_2\%$ Obligaţiĭ a caselor de păstrare din capitală . . . . à 97.50	„ 195,000.—
400,000 K. $4^1/_2\%$ oblig. a primei băncĭ com ung. à 97.50	„ 390,000 —
200,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţiĭ a casei de păstrare centrală ung. . . . . à 98.—	„ 196,000.—
250,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţiĭ a casei de păstrare centrală ung. . . . . à 97.50	„ 243.750.—
400,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţii a casei de păstrare din cartierul intern al capitalei (Inerstädter) à 99.—	„ 396,000.—
190,000 K. $4^1/_2\%$ obligaţii a băncii Agrare şi de Rentă à 97.—	„ 184,000.—
200,000 K. $4^1/_2\%$ dto. . . . . . à 97,35	„ 194.700.—
400,000 K. 4% Renta de cor. ung. . . . à 94,25	„ 377,000.—
700,000 K. 4% Obligaţiĭ a capitalei. . . . à 88,75	„ 621,250 —
6 losurĭ Crucea roşie à 23 K.	„ 138.—
Imprumuturĭ pe Poliţe proprii	„ 300,665·12
Fondul de pensiune, depunerĭ economice	„ 96,416·74
Starea cassei	„ 5,883·64
	K. 7.975,779·92

MULTE ŞI DE TOTE.

Istoria umbrelei.

Patria umbrelei este Anglia, ér timpul când s'a întrodus nu e mai vechiŭ de 250 anĭ.

Pe la mijlocul secolului 17 i-a venit în minte unui antreprenor sĕ dea împrumut studenţilor din Oxford şi Cambridge umbrele, pentru-ca sĕ pótă merge şi prin plóie la universitate. Afară de studenţĭ nimenĭ nu întrebuinţa umbrela, până n'a venit un alt domn cu numele Hamvay, care a îndrăsnit sĕ iasă pe stradă cu umbrela şi anume atât pe timp de plóie cât şi pe timp de sóre.

Când l'au vĕdut ómenii cu umbrela, s'au adunat împrejurul lui şi se prăpădiau de rîs, ferestrile caselor se deschideau şi bărbaţĭ şi femei se uitau ca la minune după el. Unii diceau, că e nebun, ér copiiĭ aruncau cu petri după el. Lui Hamvay însĕ puţin îi păsa de batjocura ómenilor şi nicĭ odată nu eşia pe stradă fără sĕ aibă umbrela subsuóră, sĕu întinsă de-asupra capului.

Cu timpul, ómenii s'au obicĭnuit cu umbrela şi a început sĕ o pórte şi ei. Din Anglia apoi s'a rĕspîndit şi în alte ţĕrĭ.

La Românĭ numele cel mai rĕspândit al acestui scutitor de plóie şi de sóre este cuvêntul „*Umbrela*". In România, cel puţin aşa se dice mai în tóte părţile chiar şi la cel de plóie, cu tóte că s'ar păré, că umbrela numai pentru umbră ar trebui sĕ se întrebuinţeze, adecă pentru a scuti pe cine-va de radele ardĕtóre ale sórelui.

Că e bine, că e rĕu, sĕ se dică aşa şi când nu întrebuinţezĭ acest instrument pentru umbră, ci pentru-ca sĕ-ţĭ scutescĭ hainele de umedélă, asta-i altă întrebare. Vorba e, că în România cei mai mulţĭ aşa îi dic. Alţii tot în România, îi mai dic şi „*cort*" şi „*cortel*".

Un Ardelean, când aude întrebând pe un frate din România: „Ţi-ai adus cortul?" îi vine sĕ rîdă şi sĕ rĕspundă, că la noi numai ţiganii au cort. Apoi tot în România se mai dice şi „*cortel*", ceea-ce décă aude Ardeleanul, înţelege érăşĭ alt-ceva, pentru-că aicĭ, când întrebĭ pe cine-va „*Und ţi-e cortelul?*" iţĭ rĕspunde: „La domna Safta, vĕduva din Prund" sĕu la cutare sĕu cutare, căcĭ ceea-ce întrébă fratele din România cu vorbele: „Unde eştĭ în gazdă?" Ardeleanul întrébă: „*La cine eştĭ în cortel?*"

In Transilvania se mai dice şi „*parapleu*" şi „*ploieriu*" pentru umbrela de plóie şi „*parasol*" şi „*umbrariu*" (Chioar) pentru cea de sóre. Nu sciu dĕu, care din aceste numirĭ va eşi biruitóre, ca sĕ-i dică aşa toţĭ Românii.

Scriitorului acestor rêndurĭ i-se pare însĕ, că „ploierul" şi „umbrarul" ar fi cele mai potrivite numirĭ.

Insciinţare.

„*Reuniunea femeilor române din Braşov*" a înfiinţat, după cum se scie, *un internat* cu scop de-a *instrui fetiţe* din clasa de mijloc a societăţii românescĭ în menajul casei, precum şi în diferite lucrurĭ de mână, ce cad în sfera unei bune económe. Reuniunea întreţine şi subvenţionéză acest Internat cu o sumă considerabilă, *numai ca sĕ pótă primi fetiţe* cu taxa cât sĕ póte de scădută.

In acest internat se învaţă: a) a pregăti tot felul de mâncărĭ; b) a spăla şi a călca tot felul de albiturĭ; c) a croi şi a cóse cu maşina tot felul de albiturĭ şi vestminte; d) a cultiva legumĭ, şi e) regulĭ hygienice.

Pentru completarea cunoscinţelor câştigate în şcólă, s'a întrodus şi o şcólă de repetiţie prevĕdută în legile statului pentru copiile dela 12—15 anĭ.

In acéstă şcólă se va propune:

Limba română	în 2	curs.	à 2	óre pe sĕpt.
Limba maghiară	2	„	„ 2	„ „ „
Limba germână	2	„	„ 2	„ „ „
Aritmetica	2	„	„ 2	„ „ „
Istoria şi Geografia	2	„	„ 2	„ „ „
Istoria nat. şi fisica	2	„	„ 1	óră „
Religia	2	„	„ 1	„ „
Desemnul	1	curs.	„ 1	„ „
Scrierea	1	„	„ 1	„ „
Cântărĭ	1	„	„ 1	„ „
Gimnastica	1	„	„ 1	„ „

In acest „Internat" se primesc fetiţe române, carĭ vor fi absolvat cel puţin 3 (trei) clase primare şi vor fi împlinit 12 anĭ.

De óre-ce prin reorganisarea cea nouă a instrucţiunei, numĕrul órelor s'a înmulţit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreţinere şi instrucţiune *taxa de 14 fl. pe lună*, plătită anticipativ.

Fetiţe orfane şi sĕrace pot fi primite gratuit în „Internat".

Fetiţe din Braşov, carĭ vor voi sĕ petrécă numai peste di în „Internat", plătesc pentru tótă instrucţiunea şi pentru prând şi ojină câte *10 fl. pe lună*.

De óre ce numĕrul elevilor atât al celor cu plată, cât şi al bursierelor este restrîns, de aceea se invită părinţii şi tutorii a se anunţa, respective a înainta petiţiunile înzestrate cu testimoniu de paupertate şi cu actul de botez la subscrisa preşedintă până în *20 August st. v.*

Primirea elevelor în „Internat" se va face dela *25 August încolo.*

La primire are sĕ aducă fie-care elevă albiturile şi vestmintele necesare, precum şi aşternutul de pat.

In legătură cu acest „Internat" Reuniunea în anii trecuţĭ a înfiinţat şi *un „Orfelinat"* pentru fetiţe orfane şi sĕrace dela 6—12 anĭ; aceste fetiţe primesc întreţinerea completă pe spesele reuniunei şi sunt obligate a cerceta şcólele române gr. or. din loc.

Petiţiunile pentru primire sunt a-se adresa până la *20 August st. v.*

Informaţiunĭ mai de aprópe se pot primi dela preşedinta reuniunii şi dela actuarul acesteia.

Agnes Duşoiu, preşedintă. *Lazar Nastasi*, prof. gimn. şi actuarul reun.

(597, 1—2.)

Căsĕtoriţĭ

Dela 27 Iunie până la 17 Iulie.

1) Petru Grecu, gr.-or. calfă de zugrav, cu Reveica Munteanu, gr.-or. Braşov. 2) Iohann Hubbes ev. profesor gimnasial cu Selma Charlotta Fogarascher ev. Braşov 3) Bordeux Arpad r. cat. profesor gimnasial, cu Albertine Schwarze, r. cat Braşov. 4) Kusy Robert Vilmos, rom. cat. calfă de pantofar, Satulung cu Molnár Maria, ev. ref, Braşov. 5) Ignatie Házi r. cat croitor de dame, cu Hedwig Formanek, n. Wanitschek, r. cat. în Braşov. 6) Lórincz György ev. ref. amploiat la căile ferate cu Székely Berta ev. ref. în Cluşiŭ. 7) Ştefan Susaica gr.-or. calfă de zidar cu Maria Chiver gr.-or. în Braşov. 8) Rozs Kálmán, r. cat. calfă de zidar cu Elisaveta Crăciun gr.-or. Braşov.

Sosiţĭ în Braşov.

Pe diua de 18 Iulie 1902.

H. Pomul verde: v. Metz, Viena; Frisse, Magdeburg; Leondowsky, Colomea, artiştiĭ, Hirschfelder. Kramatscheik, Warkotsch, Breslau: Prezenovsky, Iaşĭ. comercianţĭ; D-na Colonel Cremeneanu. Apostolescu, privatier, D-na Radian, Pospoly, privatier, Bucurescĭ

H. Bucurescĭ: Grosseanu, advocat. Bucurescĭ; Maedercu, advocat, Focşanĭ; Reich, Pesta. Diosy, Kovászna; Veber, Sibiiŭ: Ladányi, Gy. St; Miklosi Czibulka. locot. c. şi reg. Appoltoni idem, Ziegel, idem Weiglein, idem, Mernik. idem Königsbrun. idem, toţĭ din Viena.

H. Orient: Aritonovicĭ, locot, Antonescu, idem, Lăzărescu, idem, Isvoranu. proprietar, Clinciŭ, profesor,, Bucurescĭ; Balazsa, colonel c. şi r. Wornics, idem, Pitreich, idem, Viena; Albrecht, director, Sibiiŭ; Kosch, Lechner, Reghin.

Domnii abonenţĭ ai foiei nóstre, carĭ nu şi-au reînoit încă abonamentul pe Semestrul II. al anului acestuia, sunt rugaţĭ a-l reînoi neamânat ca sĕ nu li se întrerupă regulata espedare a diarului.

Cu numĕrul de faţă se sistéză espedarea fóiei celor ce nu şi-au reînoit încă abonamentul.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei".

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face orĭ și când pe timp mai îndelungat sĕu lunare.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.